

Štev. 15.

Na Dunaju, 30. septembra 1899.

Iretnik XII.

O emancipaciji zapadnih Slovanov.

Morebiti za vselej poslavljáje se od »Slovanskega Sveta«, k srcu nam prirastlega, bi radi povdarjali še jedenkrat to, kar se nam zdi glavno za vredno ali dostojno bodočnost zapadnih slovanskih narodov. K zapadnim štejemo tiste Slovane, kateri ne rabijo cirilice ne v cerkvi, ne v knjigi. Unijati, dasi so združeni z Rimom, so uže del vstočnih Slovanov. Glagoljaši pa imajo tako neznatno malenkost, ki spominja na grško-slovansko vstočno cerkev, da jih ne moremo prištevati vstočnim Slovanom. Kakoršne so razmere dandanes, imamo dve skupini Slovanov, s cirilico in bez cirilice; ta znak jih loči, naj se ime zapadnih in vstočnih do cela vjema ali ne. Sicer pa v celoti odgovarja geografska lega razdelitvi Slovanov v dve skupini, v zapadno in vzhodno ali vstočno.

V vstočnih Slovanih premaguje grški, v zapadnih romansko-germanski vpliv, in latinica pa cirilica ste le zvunanja znaka tega dvojnega vpliva. Razlika pa je v kulturnem razvijanju, in vsled te razlike zapadne Slovane postavljajo sami Romani in Nemci v okvir svoje ali zapadne kulture. Takó je tudi Bismarck prišteval, na pr. Čeha, Slovence in Hrvate k nemški kulturi in je tudi velikonemško politiko načrtal v tem smislu, seveda za bodočnost, ker se mu ni zdelo primerno, da bi jo izvrševal uže sam.

Tudi ruski učenjaki in državniki mislijo analogno o zapadnih Slovanih. V svoj čas so Čehoslovani zamerili Lamanskemu, izjavivšemu, da pripadajo — v Berolinski parlament. Dne 17. sept. je prijavil židovski sotrudnik v »N. fr. Pr.« pogovor z oberprokurorom sv. sinoda, K. P. Pobedonoscevim, kateri tvrdi isto, da se Čehi učé pri Nemcih, ne pa pri Rusih.

To je resnica, katera velja tudi za Hrvate, Slovence, Poljake, lužiške Srbe in vse tiste odlomke slovanske, ki so raztreseni v Nemčiji in Rusiji, in ki rabijo v knjigi latinico. Ta resnica sama na sebi je neprijetno dejstvo in vključuje v sebi celó nevarnost, da bi se ti Slovani potopili v morju romansko-germanske kulture. No to opasnost morejo zapadni Slovani še odvrniti, če se še do časa zavedó svojega opasnega položaja, in če jih to spoznanje dovede še v poslednji uri do primernih brambenih pomočkov v rešenje svoje krvi in iz te porajajočih se kulturnih svojstev.

Zapadni Slovani so vredni, da se ohranijo kot

taki le tedaj, če se jim posreči, pridobiti zopet same sebe. Kaj to pomenja?

Doslej vpliva romansko-germanska kultura na zapadne Slovane v toliki meri, da delujejo bolj pod tem vplivom, nego iz duševnih in нравstvenih sil, katere proizhajajo iz nepomešane slovanske krvi. Te sile so se upregle, rekli bi, v tuji jarem, takó da ne vstvarjajo takó, kakor bi delovale bez tujega vpliva. Ta vpliv duši te sile v toliki meri, da ne kažejo vse svoje svojstvenosti in izvirnosti posebnega tipa. Tvorbe zapadnih Slovanov so v najugodnišem slučaju nekaka mešanica, nastajajoča iz tujega vpliva in domačih, po tem vplivu oslavljenih in pohabljenih sil.

Umetniki in beletristi zapadnih Slovanov postajajo to, kar so, ne neposredno iz svojih sil, temveč po tujem vplivu, in le energične slovanske moči se izkopljejo iz nasipa tujega vpliva, predno jih ta oslabi v izvirnem stvarjanju. Srednji talenti pa se običajno pokopljejo v tujstvu, in kar stvarijo, je bez pravega ognja, ki proizhaja od neoslavljenega slovanskega duha.

Med glavnimi vzroki, da zapadni Slovani nimajo takó velikih genijev v umečnosti in beletristiki, kakor n. pr. Rusi, prihaja odtod, da ne morejo od začetka, od mladih let, gojiti svojstev svojega duha, kakor Rusi, ki rano začenjajo vglabljati se v svojstva narodne duše in potem stvarjajo s svežimi močmi. Njih tvorbe so kakor vlitte po narodnem »modlu« in morejo dospevati do umetniških vzorov.

Med zapadnimi Slovani delujejo tisti umetniki raznih vrst najčvrstejše, ki so močni dovolj, da se rano otresejo tujega, in da si pridržé bolj le formalizem in teorije, drugače pa gredó svoje poti.

V znanstvu je drugače. Tu so zakoni splošnejši, tu so okviri bolj goli, in te je možno napolniti, ne da bi trpela domača svojstva preveč. V znanstvu vlada bolj šablona, katera ne škoduje toliko notranjim silam. Te sile razvijajo po vsej svoji zmožnosti tudi slovanski učenjaki, in takó se morejo meriti s strokovnjaki tujih narodov.

Zapadni Slovani, ako hočejo pokazati dela svojega tipa in s tem dokazati pravo do svojega narodnega obstanka, imajo jedno veliko zadačo več, nego vstočni Slovani; ta dolžnost je v tem, da se vržejo na delo premišljevanja o svojih narodnih svojstvih, ki se morajo pokazati v mnogem drugačna, nego jih kaže romansko-germanski svet. Vstočni Slovani nimajo

v tem pogledu take in tolike potrebe; delujejo brez prave zavesti v soglasju s slovanskim tipom; zapadni Slovani pa so dolžni pridobiti posebno zavest in razviti celó teorijo o slovanskih duševnih pa moralnih silah.

Kedar začnejo zapadni Slovani delovati intenzivniše in z zavestjo o svojih specifičnih notranjih silah, podajo dokaz o svojem tipu in s tem dokaz o pravu svojega nacionalnega obstanka. Potem ne bodo mogli politiki in državniki drugih narodov očitati jim, da spadajo v okvir neslovanske kulture, in da bi torej ne bila nesreča za človeštvo, ko bi jih tuja kultura zapregla popolnoma v svoje delo, v ta namen potujčila pa tudi jezikovno.

Germanška politika se rada opira na sedanje položanje zapadnih Slovanov; rada bi jih podjarmila politički, in iz istih vzrokov povdarja ital. irredenta svojo staro kulturo (*«avita cultura»*) med Jugoslovani.

Romansko-germanska kultura se zapadnim Slovanom vsiljuje od začetka do danes, in ona je s svojo agresivnostjo potujčila po cele slovanske narode in dežele.

S političko močjo je možno narodom jemati svojstvo za svojstvom, in ta resnica sili zapadne Slovane, da se postavljajo v bran, in da težé za tem, da bi dobili svobodo vsaj za razvijanje svojih kulturnih sil. V tem pogledu se godi silno hudó Poljakom in v obče Slovanom v protestantski Nemčiji. Lužiški Srbi se vsaj literarno in v obče nekoliko kulturno morejo gibati; Poljakom pruskim se pa celó prepoveduje, da bi se privatno učili domači Abc. V Rusiji so Poljaki dobili svobodo učenja v materinščini tudi na srednjih šolah. Najhujše borbe imajo avstro-ogerski Slovani, med njimi tudi Malorusi in v obče slovanski unijati.

Vsa politička borba avstro-ogerskih Slovanov nima drugega narodnega cilja, nego rešenje narodnega obstanka in kolikor toliko svobodniše kulturno razvijanje. Slovanom habsburške monarhije ni politika cilj, temveč sredstvo za namen, in ta namen tiči v doseženju svobode za kulturno in s tem svojstveno slovansko razvijanje in napredovanje v takem duhu, kakoršen proizhaja iz nepokvarjene slovanske krvi.

Naj si torej avstro-ogerski Slovani hočejo doseči svobodo potom zgodovinskih državnih prav, ali pa potom popolnih ali nepopolnih nacionalnih avtonomij, vse take političke točke morejo dovesti do cilja, a ravno to, da so sposobne priversti k istemu cilju, nareka borečim se Slovanom dolžnost, da ne postavljajo političkih sredstev za cilj, temveč le za to, kar so, sredstva, gola sredstva, jedna primerniša od drugih.

Pangermansko stremljenje prenaaglom napreduje, da bi Slovani imeli čas, trmoglavo dosežati ravno tisto političko obliko, katero so si jedenkrat postavili. Ne, oni se morajo lotiti tiste taktike, ki vede najprej k cilju. Velika Nemčija kaže na Poljaki, da bi Slovanom ne privoščila ne državnih prav, ne nacionalnih avtonomij, da, niti sedanjih naših deželnih avtonomij, ko bi ne videla, da vedejo do ponemčenja, kakor so to vrši tudi v Avstro-Ogerski.

Politiško svobodo v okviru monarhije morajo njeni Slovani priboriti si, ker drugače pogoltne nje in državo nenasitna Pangermanija; a iz tega ne sledi, da bi desetletja zapravljali v nerazmernih bojih za kako političko obliko. Palacký je bil razsoden in moder patrijot; on se ni držal trme, temveč je gledal, kakó bi

narodi zadobili svobodo v zadostni meri, in ko bi bil on danes še med nami, bi bil uže davno ugnal nemško obstrukcijo. On je imel narodnostni program poprej, nego druge načrte, in ako bi videl, da hočejo Nemci na Češkem doseči nacionalno avtonomijo v parcijalnosti, bi jih on silil do jednake dosledne izvedbe v vseh deželah, in obstrukcija bi se morala udati, ali pa odstopiti od svoje zahteve na Češkem.

Slovanom ni potreba pobirati oportunističkih drobtinic, z druge strani pa tudi ne kazati se v nepremični trmi. Če bodo postopali skupno, dosežejo prej ali poslej vse, kar jim je potrebno za svobodno kulturno delovanje in napredovanje. Ta cilj pa mora ostati nepremičen, ker od njega, kakor povdarjano, je zavisen opravičen obstanek in nadaljnji svojstven razvoj slovanskih narodov.

Še le okvir svobodnega razvijanja kaže na primernost kulturnega tekmovanja med narodi. V Avstro-Ogerski od Slovanov niti ne smejo močnejši in doslej privilegovani narodi zahtevati, da bi se postavili ž njimi v isto vrsto tekmovanja. To bi bilo krivično, kajti tekmovati se dá le pri enakih uslovjih razmer in občega položaja. Slovani avstro-ogerski pa doslej niso imeli dovolj nacionalne svobode, da bi se v kulturni voz upregli s silami, enakimi silam drugih narodov. Ako na pr. Čehoslovani vendar morejo tekmovati z avstrijskimi Nemci, je to dokaz, da so premagali večje težave, nego so jih imeli kedaj Nemci naše države.

Nemška obstrukcija porablja rada posebno literaturne jezike malih slovanskih narodov, da bi jih toliko laže poniževala v vrsto »manj vrednih narodov.« To zaničevanje morejo zapadni Slovani zavrnuti, kedar se jim podeli svoboda kulturnega samodoločevanja, in v takem položaju se tudi oni odločijo za tak literaturni jezik, s katerim bodo mogli tekmovati z Nemci in drugimi velikimi narodi. Mali slovanski narodi ne bodo večno takó zabiti ali zaljubljeni v svoj tudi literaturni separatizem, da bi se ne ovedeli potrebe velikega literaturnega jezika tudi za svoj kulturni napredek. Nemška napačnost pa se vede sedaj takó, kakor delajo paglavci pri živalih, vkljenenih za mrežami. Nagajajo jim, ker vedó, da se ne morejo braniti. Slovanom zapadnim se ni dala nikdar svoboda za obči literaturni jezik; v tem pogledu so še vedno onemogli, in zato je malopridno, da se še zasmehujejo radi tega. Za zapadne Slovane pa ostane aksiom in medsebojni postulat, da se še v pravi čas zavedo svoje nedostatnosti v pogledu na skupni literaturni jezik.

Zapadni Slovani pa imajo jedno kulturno sredstvo manj in jedno opasnost več, nego vstočni Slovani, radi tega, da se jim je odtegnula cirilometodijska cerkev in ž njo slovanski obredni jezik. Obred s slovanskim jezikom uže sama posebi razločujeta in delita vstočne Slovane od drugih kulturnih skupin. S tem obredom so vstočni Slovani poseben svet zase, v tem svetu se svojstveno gibljejo in razvijajo. Obred in obredni jezik jih brani, da jih zapadna kultura ne identifikuje s svojo kulturo, in če namerja spraviti tudi nje v svoje političke okvire, vsaj pretveze ne more rabiti, kakor da bi spadali tudi oni v okrožje zapadne kulture.

Ta zapadni kulturni svet pa tudi o cerkvi in njenih zvnanjih sredstvih govori toliko posmehljivo, da je s svojim mišljenjem okužil tudi inteligencijo zapadnih Slovanov, in to je vzrok, da ona niti ne premiš-

ljuje pomena, ki ga ima cirilometodijska cerkev za zapadne Slované. Ta inteligencija ne vé, koliko kulturnih znakov se je razvilo v okviru te cerkve, in kakó more njen obredni jezik blagodejno vplivati celó na obliko domačega jezika v govoru in pismu.

Tudi ta inteligencija ne poštevá razvojnih kulturnih zakonov med narodi; vsled teh zakonov bode cerkev imela še dalje veljavo med narodi, in vstočna cerkev bode rod za idom ščitila tudi nacionalno svoje slovanske vernike. Zapadni Slovani so se ravno radi tega v toliki meri potapljali v nemškem morju, ker niso imeli prave narodne zaščite v cerkvi. Da bi bila ščitila cirilometodijska cerkev na pr. Slovence, ne razsajala bi danes nemška irredenta po Koroškem, Štirskem, in bi bili bi potujčili istih Slovencev ne na Ogerskem in ne v nemških deželah celó zunaj granic naše monarhije. Ali tega ne prevdarjajo naobraženci zapadnih Slovanov?

Ako bodo hoteli ti Slovani vzdržati se in tekmoovati z velikimi narodi, dolžni bodo oprijeti se tudi v cerkvi tistih kulturnih pomočkov, katere imajo vstočni Slovani, in katere imajo Romani v rimski cerkvi in latinskem bogoslužbenem jeziku in po svoje Nemci tudi v svoji protestantski cerkveni avtonomiji.

Silno težka in važna zadača čaka zapadne Slované, da ta duh zopet oživi v njih in med njimi. Sreča je bila tem Slovanom toliko ugodna, da jim je zapustila tu pa tam mnogo tradicij v pesmih, pravljičah in raznoterih živih starinah. Tudi ostanki stare umetnosti kažejo na motive in svojstveno moč tvornega slovanskega duha. Te ostanke ravno dandanes zbirajo v obče, a Slovani zapadni imajo zato še svojo posebno, v nekaterih pogledih celó vitalno potrebo. Proučevanje slovanskih starin dovede do spoznanja, kakó je deloval slovanski duh v svoji prvotnosti, najivnosti in nezavestni nezavisnosti. Slovani imajo svoje domače originale še v raznih zakotjih, kjer jim ni ne škodoval, ne koristil nobeden tuji vpliv. Ti originali, ki tu pa tam še živé v pravem pomenu besede, so za zavedanje svojstvenih sil slovanskega duha zlata vredni, in to je treba v vseh njih pojavljenjih opazovati in do korenine proučiti. Tako proučevanje spravi konečno slovanske umetnike in narodne pisatelje na pravi tir, da bodo sami proizvajali prave narodne tvorbe, ki prejdejo zopet v kri in meso slovanskih narodov.

Kljubu zaprekam v politiki možno je na take strani uže danes delovati in pripravljati se na narodno delo, katero konečno utvrdi slovanski tip in svojstveno kulturo tudi pri zapadnih Slovanih. S takim delom se ti Slovani osvobodé od zapadne kulture, in v tem tiči prava, dostojna emancipacija zapadnih Slovanov. Oni so zmožni, vstvariti svojstveno kulturo, vspremdno in v bistvu identično s kulturo vstočnih Slovanov. Zato pa potrebujejo svobodo kulturnega razvijanja, in za to svobodo kulturnega razvijanja, se mučijo ravno v Avstro-Ogerski. Povoljna, relativna politiška svoboda v okviru Avstro-Ogerske omogoči Slovanom tako delovanje, da bodo mogli polagoma stopiti v vrsto tistih narodov, kateri so se uže davno razvili, kateri pa radi tega nimajo prava, podjarmljati in tujčiti zapadne Slované, ker doslej niso mogli razvijati svojih sposobnostij. Dajte jim potrebno svobodo in čas, potem jih vabite na častno delo sotekmovanja v kulturnem napredku!

O shodu II. slovanskih novinarjev.

Žal nam je, da ne moremo radi prostora obširniše poročati o tem shodu, ki se je od 22. do 25. sept. izvršil v Krakovu.

Krakovski odbor, kateremu je na čelu M. Chylinski in tajnik Vl. Prokesh, je povabil novinarje obeh polovin Avstro-Ogerske. Ravno pred shodom pa je prišla prepoved od Krakovske policije, da shoda se ne smejo udeležiti Slovani z Ogerskega.

Protesti komiteta niso nič pomagali, in bi bilo tudi prepozno, ker nekateri so bili uže na poti in so se vrnili, drugi pa ne bili bi došli več v pravi čas. Vendar pa so prišli kot poročevalci z Ogerskega: Slovaka Vajanský in dr. Dula; Hrvata: dr. Mazzura in Fleišer.

Shoda se niso udeležili Malorusi, in to so bili sklenuli uže poprej. Takisto so izostali Srbi v obče. Izmed tostranskih Jugoslovanov je bil došel drž. posl. Biankini; poleg njega je bil prisoten še hrvatski jurist Jurak. Izmed Slovencev je bil prišel jedino urednik »Slov. Sveta« in »Slav. Echo«. Največ je bilo Poljakov, potem Čehov. Tudi zborovanje se je vršilo največ po poljski in po češki; Biankini in Podgornik sta govorila v svojih jezikih.

Po daljšem nagovoru odborovega predsednika Chylinskega, so izbrani E. Bretter, glavni urednik »Politik«, predsednikom, Biankini in novinarski patrijarh Pl. Kosteckí podpredsednikoma. Glavni tajnik je bil Schnür-Peplowski, namestnika njegova pa Čeha Langner in Hovorka.

Bile so 3 seje, v I. in III. je predsedoval Bretter, v II. pa Biankini. Resolucije so se predložile še le v dotičnih sejah, torej s tisto napako, kakor na I. shodu v Pragi. Tekst je moral človek še le v seji čitati, a premišljevali ga ni mogel. Kar se je predlagalo, zgodilo se je v naglici ex abrupto, in na to stran vršilo se je vse preveč površno in tudi netočno. Mnogi gotovo niso dobro poznali tega, za kar so glasovali. Resolucije Vajanskega, katere so same po sebi dobre, niso bile niti predložene v tisku, sprejele so se kar takó, po prečitanju vsake točke. Na poslednji seji, ki je bila jako kratka, niso dali časa za predloge; niti vprašalo se ni, ali ima kdo še kak predlog. Našemu uredniku se je takó odvzela prilika, staviti nekatere predloge.

V obče je imel naš urednik smolo na tem shodu. Udeležil se ga je nepričakovano s svoje strani. Udeleževal se je debat in dal tudi inicijativo za nje; a njegovi predlogi se niso sprejeli, mislimo, da na škodo stvari. Tudi moremo povdarjati, da je na banketu govorilo mnogo udeležnikov; jedini Slovenec pa bi ne bil kmalu dobil besede, in še le ko ga je predsednik kot nekaj censor izprašal, kak značaj bode imela napitnica, mu je dal prav proti koncu besedo.

Drugače je vladala tudi nasproti njemu tista kolegijalnost, katera se je izkazovala v obče, in vse sprejetje je bilo taktno in prijazno, postrežno, takó da so na to stran vsi udeležniki, bez razlike dobili ugodne vtise. Isto velja o izletu in sprejemu v Velički.

Resolucije na shodu so se razpravljale in sprejele neizpremenjene ali z dodatki in popravki. O celosti tekstov teh resolucij naj poročajo naši duevniki. Naslov teh resolucij smo navedli na drugem mestu, in iz njih je razvidno, da so bolj ali manj važne in

obsežnega pomena. Točke resolucije Vajanskega so še posebej praktičnega pomena. Dr. Beaupré je dobro razlagal in utemeljeval svoj referat »O zadačah in ciljih slovanskega tiska v Avstro-Ogerski.« Prva točka njegove resolucije se glasi: Novinstvo slovansko je dolžno skrbeti za stvarjenje in vzdržanje zavesti solidarnosti med slovanskimi narodi na temelju narodnega individualizma.« Podgorniku so se zdele zadnje besede prenejasne in nekoliko tudi politiško mamljive (zapeljive); zato je predlagal in utemeljeval konec te točke takó le (ne na podstavi narodnega individualizma, temveč) za »vzdržanje (zachowania) narodne individualnosti na podstavi skupnih kulturnih interesov.«

Naj čitatelji in novinarji slovanski premišlujejo ta predlog, pa bodo videli, da se vsa stvar pokaže v drugi luči. No dovolj o tem.

Skupnega korespondenčnega urada Slovani še ne dobimo; ta se vstvari morebiti pravilno še le na III. shodu novinarjev, ki je odločen v Zagrebu l. 1900.

V prvi seji so kar s trte izvili tudi politiška vprašanja in hoteli prati stare rane med Rusijo in Poljaki. Tu je človek mnogo neprijetnega zapazil. Naš urednik je tako početje ostro žigosal, in tudi poljske novine so, vsaj nekatere, taktno zamolčale tužni intermezzo.

Na banketu so govorili mnogo in tudi lepo o slovanski vzajemnosti, še več pa o poljsko-češkem prijateljstvu. Biankini je nekako konkretno združil vsa vprašanja vzajemnosti, v dokaz potrebe složnosti med Slovani proti nemškimi, madj. in ital. protivnikom. Napravil je jako dober vtis. Podgornik je, kakor rečeno, proti koncu napitnic povdarjal, da so vsi udeležniki banketa živi svedoki, da so prisotni poljski novinarji in poslanci obečali držati se slovanske skupnosti tudi v državnem zboru. Sedaj da so nastopili momenti, da napravijo Poljaki preskušnjo zrelosti; če se bodo držali trdno desnice, zmagajo Slovani, naj si bodo v večini ali v opoziciji. Poljaki naj dokažejo, da niso več igrača za protislovanski sistem. Če se zgodi to, bodo na najvišjih mestih prisiljeni odreči se protislovanskim smerem. Le v tem smislu napiva na solidarnost Poljakov z ostalimi Slovani.

Te besede smo navedli ne radi častiželjnosti, temveč radi tega, ker jih ne navedejo korektno poljski listi, če jih sploh omenijo.

Shod se je imenoval slovanski, a bil je le shod nepopoln, shod zapadnih, latinskih Slovanov, in še od teh so bili Jugoslovani, vsaj po številu, slabo zastopani. Govorili so pa v obče tudi o vseh Slovanih; posebej in lepo je imenoval vse narode drž. posl. Danelak, in sicer v mestni hiši Veličke, kamor so bili šli solne jame pogledat skupni slovanski novinarji.

Nek poljski pisatelj in publicist nam je rekel nedavno, da imejmo potrpljenje, in bodimo zadovoljni, da seboljšajo stvari tudi med Poljaki. No, to je res,boljšajo se, ker so nastale razne ljudske stranke med narodom poljskim v Galiciji, in te strankice (jeden poljski novinar nam jih je imenoval sedem) pripravljajo tla tudi za zanesljivo narodno zastopstvo. Dobro pa je, da pride človek med Poljake; osebno dobi objektivniše vtise o solčnih in senčnih straneh. S tega stališča je celó dobro, da se je izvršil sedaj novinarski shod na poljskih, zgodovinskih tleh. Saj so

takó tudi poljski udeležniki slišali vsaj nekoliko, kakó mislijo drugi Slovani o njih in v obče o slovanskih stvareh. Ko pridejo poljski novinarji med južne Slovane, zapažijo še več razlik v mišljenju, nego na shodu v Krakovu. To bode njim v pouk, kakor drugim Slovanom med njimi.

F. Podgornik.

O zgodovini „Slovanskega Sveta.“

Življenje „Slovanskega Sveta“, bodisi da je selaj pri koncu, ali pa da zaspi le začasno, zasluži nekoliko vrstic svojem nastanku in razvijanju. Ta list je začel izhajati začetkom leta 1888 v Ljubljani, kjer ga je tiskala tri leta »Narodna tiskarna«, v tem ko mu je prebival izdatelj in urednik v Gorici. Tiskal se je tedaj po 2 krat na mesec, kakor danes, na 16 straneh. Potem se je z urednikom jeseni l. 1890. preselil v Trst, kjer ga je tiskala Dolenčeva tiskarna do srede avgusta 1895. Tu je izhajal tudi kot polumesečnik blizo ves čas na 20 straneh; jedno leto je imel rudeče zavitke za inserate, ki pa niso nič neli, a povišali stroške izdajatelju. Jedno leto je napravil urednik poskušnjo s tednikom, ki pa tudi se ni posrečil. V avgustu 1895 se je urednik, in list z njim, preselil na Dunaj, kjer je list izhajal doslej, a se tiskal tukaj le 2 leti, poslednji 2 leti pa v Val. Mezeriču na Moravskem. Jedno Dunajsko leto je izhajal list po 3 krat na mesec; po neugodnem tem poskusu se je vrnil list zopet v polumesečno izdanje. Leta 1896 je bil list radi nemarnosti naročnikov opešal toliko, da je bil prestal od julija do konca leta; l. 1897 je dotekel le tričetrletje; l. 1898 je prišel v red s 24 številkami, a letos mu je določeno zopet le 9 mesecev za skupnih 15 števil.

Uredniku je bilo vedno premalo prostora; želel je dajati kar možno mnogo snovij. Zato je bil v Trstu pridal po 4 strani k vsaki številki in je na Dunaju po 4, 5 in tudi več glđ. priplačeval k vsaki št., da so mu tiskali več prostora z manjšimi in srednjimi črkami. In še letos je povečal izdatno tiskovne stroške proti temu, da je bilo tiskano mnogo stranij z malimi, najmanjšimi in srednjimi črkami. Čitatelji ne vedo vsi, koliko urednik potrosi več, ako ga je volje podajati več snovij, nam pa je bilo ravno do tega.

Tudi z inserati nismo jemali naročnikom prostora; menili smo, da nas bodo knjigarji podpirali z inserati, s katerimi bi bili koristili čitateljem in nam, a od knjigarjev nismo menda niti krajcarja dobili, dasi smo jim tiskali stvari tudi v obliki inseratov. Jedna stara Ljublj. tiskarna n. pr. se je bila izgovorila, da ni naročila inserata, no mi nismo tožili ne tiskarne, ne tistega, ki je bil poslal v njenem imenu inserat. V obče pa nismo v teku 12 let dobili za inserate niti toliko, kolikor stoji tisk samo jedne št. lista.

„Slov. Svet“ se je porodil slučajno; »Slovan«, ki je v Ljubljani izhajal tudi z ilustracijami, je napravil izdajatelja dr. Tavčarju in Ivanu Hribarju v malo letih večji deficit; zato sta ga ustavila koncem l. 1887. V Ljubljani pa so namerjali poskus, da bi šel naš urednik v Ljubljano kot drugi urednik k »Slov. Narodu«. Ker bi ne bila plača izdatna, in ker so v resnici ponujali le nizko vsoto, naj bi bil naš urednik prislužil kaj posebe, morebiti tudi z drugim novim listom. Po osebem prigovarjanju g. Ivana Hribarja, sedanjega župana Ljubljanskega, je naš urednik

prevzel novi list, kateremu je isti Hribar dal ime „Slovanski Svet“ in oskrbel tudi glavo, katero nosi do danes.

Jaz sem potem list sprejel, ne gledé na to, ali bom imel še kak drug posel ali ne v Ljubljani. Gospoda Iv. Hribar in dr. Tavčar me nista čisto nič napotovala, kakó naj zasnujem novi list, prepustila sta mi vso usodo njegovo, in ta usoda je bila taka, da ni nastal nikdar slučaj, da bi jima jaz pokrtil ali mogel pokriti nastavši deficit pri »Slovanu«. Vedela sta poprek, kaka je z listom, zato tudi nista nikdar popraševala po tem znesku, ki je bil za slučaj ugodnega razvoja lista dogovorjen.

Nasprotno je dr. Tavčar na svojo roko pokrtil znaten del velikega deficita, ki sem ga imel zlasti prvi dve leti.

Pred porodom »Slov. Sveta« je bila tekom par let oživela nekoliko slovanska misel, katero je gojil zlasti »Slov. Narod.« Med svečeniki pa so se obračali proti cecilijanskemu petju. V Ljubljani je bil uže knezoškof Missia s protislovansko mislijo, če ne tudi misijo. V Gorici pa je uže bobnal in strašil teolog dr. Mahnič, predno je začel izdavat »Rimskega Katolika«. »Slovenec« pa je uže dalj časa strupeno in sramotno pisal o Rusiji, pravoslavju in vsem slovanskem. V tem je bil pravi bratce Dunajskega »Vaterlanda«.

V istih letih so bili napeti odnošaji med. Rusijo in Avstro-Ogersko. Vsled tega je imel Bismarck še laži posel, da je netil ogenj proti Slovanom v našem cesarstvu in, ker so ga dobro obveščali o vsem tem, kar se godi med Slovani v Avstriji, je vedel tudi svoje zloglasno železo greti takó, kakor je ugajalo njemu in dušilo Slovanstvo. On je bil pravi oče tistega Slovane obrekujočega in ovajajočega skupnega pastirskega lista, ki se je bil najprej objavil v Dunajskem »Vaterlandu«. Sestavil pa je bil tisti list, kakor se ni oporekalo nikdar, tedanji Ljubljanski viši pastir.

Ta skupni list je bil za gibanje slovenske duhovščine, kakor velika bitva na Beli Gori ali pri Sedanu. List je bliskoma razpršil vse svečeništvo, spravil večino v protislovansko zavetje in le peščico pustil v viharju, da se je borila na življenje in smrt. Tedaj se je pokazalo, da večina tudi slovenske duhovščine je le-tedaj pogumna, kedar ni viharjev, da pa se poskrije, kedar jej grozi opasnost, da bi se mogla pospenjati se više na lestevici hierarhični. A tudi s posvetno inteligencijo je le malo boljše; kajti zavisna je od raznih javnih služeb, in da bi ne zaostala na posvetni lestevici plezenja na zgorej, se umika pred burjo tudi ona.

Tega poslednjega dejstva vsaj jaz nisem pričakoval. Mislil sem, da slovanska inteligencija ostane na svojem mestu pogumna, in da se ne zboji slovanskega mišljenja v javnosti. Menil sem, da, če kedaj kak list, je prišel ravno prav »Slov. Svet«. Stopil je med visoko valovje, in jaz sem sodil, da v njegovo borbo stopi vsa slovanska posvetna inteligencija. Radi tega sem bil po izdanem pastirskem listu še pogumniši, nego poprej. A kot publicist se nisem varal ne poprej, ne poslej nikdar bolj, nego začetkom l. 1888, ko je bil pastirski list zmešal glave večini svečeništva, pogum zatrl pa posvetnemu naobraženstvu slovanskemu. Najbolj sem se čudil, da so med prvaki pobežali glave, in da so se celó prestrašili, ko so slišali, da bi utegnul jaz priti kot urednik »Slov. Narodu.« Ta strah je pa meni dobro del, ker sem bil rad, da sem ostal tam, kjer sem bil, namreč v Gorici.

Na »Slov. Svet« so se jako slabo naročali. Temu ni bil list sam kriv, kolikor pa strah, da bi bili zavisni slovanski uradniki prosledovani radi naročanja na list.

Dr. Mahnič pa je začel s svojim »Rimskim Katolikom« še posebe mahati po »Sl. Svetu«. Črnil je list kolikor je bilo v moči njegove sofistične in sofistiški vzgojene narave. »Slovenec« mu je »sekundiral« in zlec so po svoje svarili pred listom, kot pred tvorbo peklenščekovo. Uradnike so v resnici tudi zaznamenovali, ako so se naročili ali le čitali list. Uganjka ostane le, zakaj so privatni nezavisni naobraženci zanemarjali list, ko so bili dolžni vedeti, da potrebuje podpore ravno od njih. Od advokatov se ni skoro nihče naročil; izmed poslancev jako malo; izmed prvakov le nekateri. Notarji pa so se vrlo naročali do danes. Po mestih ga niso relativno nič podpirali; nihče ni gledal, da bi ga imeli vsaj po kavarnah, kjer so bili vendar v zavetju pred ovadbami zavisni in nezavisni. Kar je bilo naročnikov prvo leto, bili so najbolj raztreseni rodoljubi iz raznih krajev v domovini in zunaj slovanskega dežela. Naročeni so bili na tujem živeči profesorji, sodniki, redovniki, tu pa tam učitelji, posestniki, trgovci, profesorji vseučilišč, hrvatski, ruski in drugi slovanski rodoljubi. Izmed slovenskih svečenukov so se naročili le taki, ki so bili uže davno znani kot neustrašeni, zavestni možje, kateri bi bili kljubovali tudi drugače vsaki krivici, storjeni njim ali narodu. Taki svečeniki so nam ostali zvesti ali do današnjega dne ali pa, dokler so — mogli. Nekateri namreč so toliko stari, da ne vidijo več, ali pa jih je Previdnost uže premestila tje, kjer jih ne straši noben protislovanski pastirski list. Taki svečeniki se niso bali, ali se pospnejo više, ali pa so stali uže visoko dovolj. Imeli smo namreč med naročniki tudi nadškofe, škofe, proste in druge prelato ali pa redovnike, kateri so bolj narodni, nego mnogi posvetnjaki. Ovajali so sicer take naročnike, ali oni se niso ustrašili Mahničevih kapucinač.

Kakó daleč seza ovaduštvo protislovanskih fanatikov, spoznali smo le polagoma. Jeden slučaj. Jeden župnik je bil naročil naš list tudi za svečenika slovenskega, ki se je učil v Rimu više teologije. Jaz sem bil tega vesel in sem pripomnil to tudi v listu, a nisem navedel imena. Takoj so ga zasledili in, kakor mi je bilo povedano, so mu žugali, da mu odtegnejo stipendij, ako bo prejemal »Sl. Svet.« Takó je terorizem latinizatorski odganjal svečeništvo od »Sl. Sveta«; politiški protislovanski sistem je isto učinil pri uradništvu.

Vsled takega položaja mi je uže maja meseca 1888 jeden prvakov svetoval, naj list ustavim koncem junija. Meni se je pa to hudó zdelo, in hotel sem poskusiti do konca leta. Vedno sem se potem tolašil, da bode bolje. Zboljšalo se je še le v Trstu, po 3 letih izhajanja lista; ondi in v okolici smo dobili nagloma l. 1891. razmerno mnogo naročnikov. Toda med temi je bilo mnogo in je še vedno več prav slabih plačevalcev, da ne rečemo drugega. Vendar je Tržaško pomoglo listu na bolje. Med tem so se množili naročniki zlasti po Istri in na Hrvatskem, Češkem in Ruskem. Jaz sam sem bil vesel vsakega novega naročnika, ker mi se je bilo priljubilo delovanje pri tem listu. Tako smo jo vlekli dalje, zlasti tudi s tem, da so nekateri rodoljubi podpirali list z majhnimi zneski. Med svečeniki je par takih, ki so plačevali vedno po dvojno naročnino, drugi so naročali list še za druge; tu pa tam je kdo plačal list za kakega dijaka. Med slovanskimi rojaki smemo tu imenovati veletržca Ivana Kosa, slovenskega rojaka v Petrogradu. Za vsako leto je on dal posebe toliko, da smo pokrili tisk jedne številke. No dajali smo pa tudi vedno po več iztisov brezplačno.

Znano pa je uže našim čitateljem tudi, da so vsi

naši sotrudniki sodelovali brezplačno; a ne le to, ravno oni so plačevali celó redno list, in pokojni dr. Celestin je še posebe žrtvoval večkrat manjše vsote, in gospa vdova Olivija pokojnikova je tudi po smrti svojega plemenitega soproga podpirala list posebe. Takisto je sotrudnik Hostnik posebe podpiral list do danes. Radi bi imenovali še druge rodoljube; ali oni živé v cesarstvu in na slovenski zemlji; z izrazom hvaležnosti nočemo jim morebiti — škodovati. Dà, take so še danes razmere — pri nas! Sicer pa je podpiral naš list tudi dr. Mahnič s svojo redno naročnino, in nekaj časa ga kot naročnik podpira tudi »Slovenec«. Gospoda, privilegovano katoliška, se je hotela sama informovati, kakó bi laže odganjala svoje poslušnike od »Sl. Sveta«, in to se jej je posrečilo tudi bez informacij. Saj tak posel opravlja a priori v smislu naprekosljivih večšakov. No, pojdemo dalje.

Imoviti slovenski rodoljubi niso umeli ali hoteli razumeti, da tak list z relativno novim programom in obsežnimi idejami potrebuje ravno od njih tudi gmotnih žrtv, ako hoče delovati s kar možno velikim uspehom ali tudi samó dobro vzdržati se. Med to gospodo ni »Sl. Sv.« imel nobenega mecena. Nekomu, ki ima večji vpliv, je bilo celó naročeno, naj bi zbral primerno število bolj denarnih rodoljubov, ki bi vsako leto odmerili za list nekoliko več, nego znaša jedna naročnina; a on se zato ni zmenil, in drugi niso imeli razuma zato. Jeden imovitiših politikov s Štirskega nam je prilično celó naznanil, da se ne naroči več na list, ker ga čita v — čitalnici. In takó so v obče ravno vplivniši politiki list ves čas prezirali, naročniki med njimi so bili in so doslej le izjemoma.

Pojedine slovenske novine so se tudi vedle takó, kakor da bi ne poštevale pomena »Sl. Sveta«; takó zvaní katoliški listi so ga omenjali le tedaj, kedar so ga — napadali. Med pokrajinskimi listi je bila večina indiferentna in ni namenoma navajala »Sl. Sveta«. Izvzemljemo jedino »Edinost« in pa »Slov. Narod«. Poslednji je tu pa tam navajal vsebino, drugače pa molčal o listu. Le poslednja leta in zlasti letos je tudi nekoliko navedel iz »Sl. Sveta«. Hvaležni pa smo temu listu za vse tudi take usluge; saj je bil jedini list na Kranjskem, po katerem so mogli mnogi čitatelji zvedeti, da izhaja tudi »Sl. Svet«. Najbolj in najlepše pa nas je podpirala Tržaška »Edinost«, in sicer ne pretržno, od l. 1890 do danes. Priobčevala je vsebino več let in ponatisnula je z blagohotnimi opomnjami mnogoterih člankov in spisov. Tudi se je ona še najbolj in dosledno držala tistega polit. programa za Slovence, kateri smo mi ves čas zagovarjali za vse narode Avstro-Ogerske, sosebeno pa zapadne polovine. Tej vrli sobojevnici in naši moralni pomočnici bodi iskrena zahvala! Priporočali pa in pohvalno omenjali so »Sl. Sv.« mnogi drugi slovanski listi, zlasti češki, slovaški, hrvatski, ruski, srbski, lužickosrbski.

Kakó hočemo pa izkazati svojo obveznost raznoterim neposrednim sotrudnikom? Ironija zahteva, da i danes ne moremo imenovati tega, ki je specijalno za naš list sestavil takó zvano kritiko o dr. Mahnič, v kateri je z zgodovinsko-utvrjenim bistrim razumom razložil nam pojem o cerkvi, zgodovino in vrednost, oziroma nedostatnost gregorijanskega koledarja, potem zgodovinski razvoj rimskega obreda z latinskimi obrednim jezikom. Radi teh razprav so se še posebe tudi škofje naročali na naš list, in v Rusiji so bistvo teh razprav priobčili v posebni knjigi. Cerkveni zgodovinarji so občudovali znanje in bistrost našega anonimnega sotrudnika. Ta je pripravljaj za »Sl. Svet« tudi kritično zgodovino o cirilometodijski cerkvi; žal, druga dela in potem bolezen so ga zadržala, da nam ni podaril, česar

so želeli z nami mnogi čitatelji, zlasti svečeniki. Ta sotrudnik je velik mož, in je preskrbljeno, da se njegovo ime zve, če ne prej, potem, ko ga ne bode več med nami. Mi mu tu želimo le še zdravja in nadaljnjega življenja, katero je vse posvetil blaginji Slovanstva.

Od začetka do prerane smrti je prof. dr. Fr. Celestin iz Zagreba pošiljal za vsako št. »Sl. Sveta« članke, literarne razprave, ruske drobtнице, svoje pesni, ruske preložene pesni itd. Sitnega dela se ni naveličal, in jaz sem smel računati na dan, ko dojde nova snov od njega za »Slov. Svet«. Vrh tega, kakor uže omenjeno, je tudi gmotno podpiral ta list. Iz Rusije so nam dohajali bolj ali manj redni prispevki, pod katerimi so znani podpisi Roščina in M. Hostnika, potem Božidara Tvorcova in Štifterja, Hostnik in Štifter sta profesorja ruskih gimnazij, odličena z več redi, a slovenska rojaka. Koliko sta dva potrosila le za poštné marke za tolikere pošiljatve, in poleg tega sta v prijateljskih odnošajih še posebe pisala našemu uredniku.

Njima se je bil nekoliko let kot sotrudnik pridružil tudi Leskovec, slovenski rojak, ki uživa pokojnino srednješolsk. ravnatelja na Ruskem. Poznan je v našem listu zlasti po kritiki o znanju dr. Murkota. Poslednji je odgovarjal, toda ne konkretno na meritorne stvari. Žal nam je, da Leskovec ni hotel dati več odgovora, ki bi bil i v nadaljevanju poučen. Štifter pa nam je bil pridobil za sotrudnika ruskega prof. Četyrkina.

Na Slovenskem nam je med prvimi podal župnik And. Fekonja več lepih razprav o jugoslovanski lit. zgodovini. Jedno tako razpravo 4 strani nam je v Trstu drž pravdnik zasegel radi dveh besed: »slovanska vzajemnost.« Fekonja se ni bal kot svečenik priobčiti svojega imena pod svojimi spisi. Ne vemo, ali je moč rimskih katolikov delala radi tega tudi njemu neprijetnosti. — Sotrudnik Lamurskij je prirejal za naš list ruske pesni, preložene na slovenski jezik v latinici in cirilici. S tem je koristil našim čitateljem in daleč zasluž po slovanskih zemljah, takó da so nas slovanski učenjaki često popraševali po pravem imenu našega priljubljenega Lamurskega. — Med slovanskimi politiki je bilo le malo takih, ki so napisali ali hoteli kaj sestaviti za »Sl. Sv.« Imenujemo pa pok župnika Domiclja s Kranjskega. Ta je imel široko obzorje, in mi smo tudi na prvem mestu priobčili nekaj njegovih člankov. — Drugače so se n. pr. istrski svečeniki pojavljali s pol. dopisi v »Sl. Sv.« Imenujemo jih ne radi umevnih razlogov. Korifeji niso spisali nič za naš list. — Tudi prvi, še živi pesniki niso hoteli nič podariti »Sl. Svetu«, dasi smo jih prosili. Vzroki so le njim znani, da nas niso uslišali. Bolj lokalnega značaja pesni je priobčeval Božidar Flegerič. Tudi dijaki so podali kako malenkost. Ti pa so bolj literarne stvari presojali, med njimi posebno Fr. Goestl, kateri nam je pomagal tudi drugače pri listu. Literarno-zgodovinskih, in drugih poučnih spisov je priobčevala na razne strani zaslužna slovenska pisateljica Márica, ki urejuje sedaj »Slovenko«. Pesni in spise o ženstvu so nekaj časa priobčevale tudi druge rodoljubke, dokler se ni porodila »Slovenka.« Tudi dijaki so bili le nekaj časa marljivi sotrudniki, potem pa so se umaknuli. Znani so spisi pok., prerano umrlega jurista Jankota Vencajza. V Ljubljani je obče spoštovan zdravnik dr. Jenko; ta je priobčil v »Sl. Sv.« prevod ruske razprave: »Rusko pravopisanje za učeče se«, katero smo ponatisnuli v posebni brošuri. Hrvatskih in srbskih pesnij so nam pošiljali od raznih strani; podajali so izvirne in narodne. Na prvem mestu stoji psevdonim Trnoplesar in

Budisvoj, ki nam je od 1890 do danes pripomogel z mnogoterimi prispevki v prozi in vezani besedi. Velike zasluge si je pridobil s tem, da je bistro tolmačil pesni o Kraljeviču Marku, izbiral »bisere in alemove«. Na njegove dotične spise opozarjamo posebej jugoslovansko mladino. Hrvatska mladina je kaj rada podpirala list s pesnimi, literarnimi razpravami, a tudi polit. premišljevanji. Mogli bi več imen navesti. Med srbskimi sotrudniki imenujemo Jovoviča in Radojeviča.

Med češkimi polit. sotrudniki imenujemo mislitelja Fr. Tieftrunka, občeupošтовanega politika slovanskega. S Koroškega smo dobivali tudi stvarna poročila od svečnika češkega rodu.

Slovanski listi in časopisi so nam posebno pomagali. Imeli smo jih poprek okoli 50 in danes jih imamo še več. Iz teh smo zajemali; poleg njih so nam bili viri v slovanskih pošiljanih ali kupljenih knjigah.

No kaj sem stvoril pa jaz sam? Rekel bi, da toliko, da nisem mogel izvršiti mnogo drugega. Polit. članke sem, z majhno izjemo, pisal sam, mnogo drugega, če ne večine vseh snovij, sem sestavljal tudi sam. Popravljati tiskovne napake sem moral tudi najbolj sam. Čitati je bilo treba mnogo, da se je nabralo vsak dan nekoliko gradiva. Tako delo je silno nevhvaležno samo pa sebi.

Na pisana vprašanja je bilo treba odgovarjati na sto strani; le malokdaj je ostal kdo bez odgovora in pojasnila. Mnogi niso bili nikdar naročniki, a popraševali so me vendar o mnogočem, in redko kdo se je spomnil, da za odgovor je treba plačati tudi papir, pošto in čas. Najbolja moška leta sem porabil za »Sl. Svet.« To je vendar nekaj.

Programa našega ne bomo ponavljali; iz vsake št. so razvidne njegove osnovne točke. Program je kulturno-slovanski, ki bi se v Avstro-Ogerski uresničeval s svobodo v okviru nacionalne avtonomije. Poslednjo smo razlagali do utrujenja; jaz sem bil kakor otrok vesel, kedar sem sam našel ali pa zasledil kak nov dokaz v potrjevanje teorije. Državnega prava nismo zanikovali, hrvatsko drž. pravo še posebej razpravljali, ker se dostaja tudi Slovencev; ali postavljali smo vsa drž. prava taktično v drugo vrsto, in to se kaže tudi danes pravilno, da, takó pravilno, da bi ne bili prišli Čehi in drugi Slovani v takó tužno položeno, ako bi se bili oprijeli najprej nacionalne avtonomije, in če ne drugače, vsaj za jezikovno točko. — Ker je naš list ocenjeval cirilometodijsko cerkev in obče-slovanski jezik, je bil od začetka pravo strašilo antislovanski politiki, in pred to politiko so se posvetni rodoljubi na Slovenskem taktično — uklanjali!

»Slov. Svet« je imel radi svojega programa od začetka težave tudi pri drž. pravdnikstvu. Prvo št. I. letnika so takoj dvakrat zasegli, in prvo leto je od 24 ostalo živih samo 19! Jedna št. je bila zasežena radi tega, da sem priobčil dopis v hrvatskem jeziku. Moral sem takoj program podrobno razložiti in predložiti gosposki, v smislu, da hočem izrecno v vseh slovanskih živih jezikih in mrtvem stvari prinašati izvirno. Jedenkrat sem bil v Ljubljani na 70 gld. kaznovan, ker je bil menda list prepozno predložen cenzuri. V Trstu sem priobčil spis Roščinov, v katerem je bilo dokazovano, da se ne bode Rus učil slovenščine, da pa je Slovencu ruščina vreden predmet. Direktno se ni ruščina priporočala, a vendar je bil list zasežen, in censor mi je povedal, da so drž. pravdniki bili jednega mnenja, da je tak spis nepatrijotičen. V Trstu so se tudi bali, da bi priporočal cirilometodijsko cerkev; policijski nadkomisar se je potolažil, ko sem zagotovil, da se bode o tem pred-

metu razpravljalo le znanstveno, analogno kakor o rimski cerkvi. Jedenkrat je bil list zasežen v Trstu, ker je nekdo slavil molitev v glagolici, kakor se to vrši vsaj še v Dalmaciji in nekoliko v Istri. Cenzura je pa tudi radi jedne same besede zasegla po celo razpravo, in ako sem hotel prirediti drugo izdanje, napolniti je bilo treba v 24 urah ves zaseženi prostor. To so bile sitnosti. Od l. 1895, od kar se je razpošiljal list z Dunaja, imel sem mir pred zaplenbami.

Ali smemo kako reči tudi o zaslugah »Sl. Sveta«? Običajno se to drugim prepušča, in nadejamo se, da se najde kdo, ki po vrednosti oceni naše izdanje. Kljub temu nočemo molčati o tej točki. Le malo rodoljubov je, ki so od začetka do konca opazovali notranje delovanje »Sl. Sveta«; drugi pa ne bodo imeli časa, da bi pozneje iz lista posneli, kar je v jedru v njem. Vrh tega je našemu programu položeno še vedno neugodno, in tudi domače nove, prav za prav posnete »struje« mu ne bodo posebno prijazne. Treba je torej tudi meni samemu povdarjati, da »Slov. Svet« je v resnici koristil in, še bolj, mogel koristiti Slovincem in tudi drugim Jugoslovanom na razne strani. To moram jaz, ki sem vse presojal v listu, tudi nekoliko vedeti.

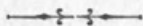
Mnogo važnih pojmov je bilo treba pri korenini utvrjevati. Še celó slovo »narodnost« je bilo dotlej pre-golo, presuho mišljeno. O tem imam jaz dokazov dovolj. Pojem in pomen nacionalne avtonomije sem tudi posebej razjašnjeval, takó da bi vsaj sedaj moral jasen biti. Drugače bi ga ne bili sprejeli na vseslovenskem shodu. Znanje o slovanskih narodih je list intenzivno širil. S tem smo pozitivno pridobili. Prvi je začel v izvirniku hrvatske spise priobčevati; sedaj to ni nič nenavadnega. Prvi je začel s kirilico podajati tekste, poprej so se tega bali. Med tem so si oskibeje slovenske tiskarne tudi kirilske črke. Prvi so bili poskusi, slovenske tekste transkribovati na kirilico. Prvi je list začel redno tolmačiti ruske tekste in se je tega posla držal do zadnjega. Razprave, povodom Mahničevega pisanja, so nam dale pozitivnega znanja o zgodovini katoliških stvari, kakoršnega nismo imeli poprej v taki natančnosti in jasnosti. Mnogo predsodkov in površnih mislij o domačih literaturnih in občem slovanskem jeziku smo izpodbili.

V politiki smo učili strogo in dosledno misliti. V vsem je vladala zaresnost; nič se ni zapisalo, če ni bilo takó tudi mišljeno. Razum smo skušali bistriti z jasnim, določnim pisanjem. A venec nad vsem je v tem, da smo gojili ne le pravilno, razumu in dejstvu odgovarjajoče mišljenje, temveč tudi pošteno mišljenje, značajno stremljenje in hotenje. Pravičnost stoji na čelu vsej morali, naj bi stala na čelu vsemu pozitivnemu pravu, in ta suprema lex nam je bila voditeljica na vse strani. Pravičnost ne izključuje niti sovraštva: z gnusom se moramo vendar odvrčati od podlosti, polit. sleparstva in vsakateri korupcije. Da, ravno princip pravičnosti nas vodi, da tudi zaničujemo, kar je krivičnega in ničvrednega, pod zverjo nizkega. Kdor pre-mišlja pisavo »Sl. Sveta«, pride do spoznanja, da smo vzgajali posredno in neposredno pošteno značajnost. Mladina visokošolska in drugovrstna je čitala naš list, in na to stran je mogla iz njega le pridobiti. Taki moralni dobički pa so v dobi koristolovstva in občega materialnega, da ne rečemo, nizko materialističnega mišljenja in stremljenja, neproračunljive vrednosti. Če ne bode imel »Sl. Svet« drugih posledic, pokažejo se v njegovem doslednem značajnem, poštenem pisanju in spodbujanju.

S tem preverjenjem se poslavljamo od svojih čitateljev, pomočnikov, podpornikov in prijateljev. Po zakonih,

po katerih se povrača prej ali poslej dobro z dobrim, bodi vsem stotero povrnena njih blagohotnost, ki je omogočila, da smo vstrajali pri težavnem delu. Srčna hvala in zahvala vsem!

Fr. Podgornik.

Cvetke z ruskih poljan.

Разумѣй, кто уменъ —.

Kaj je ruskemu narodu ruski car?

Monarhistično načelo je pač globoko vko-
reninjeno v srcu ruskega naroda, (o ruskem inteligentu
tu mi ne govorimo...). Značilno je najprej to, kako se
nazivljejo ruski kmetje, ruski prostoljudini z zemljo,
materjo-kormilico krestjani, t. j. kristjani, to se
pravi, ljudje kristjanske, krščanske vere, vere Kristove,
tako se zovejo sami ruski mušiki, ruski kmetiči. Odtod
toda bo nom. collec. krestjanstvo, kar je isto s krist-
janstvom, krščanstvom, po — slovenski kmetstvo,
kmeštvo, kmetje.

Torej pač ni nič čudnega, da ruski narod smatra
vrhovno oblast s krščanskega, pravoslavnega stališča
odbleskom božje oblasti, a carja — kot lastitelja (ob-
lastnika), postavljenega od Boga. Od tod ima ruski narod
pogovorko, v kojih sta združena Bog pa car: Богъ на
небѣ, Царь на землѣ; одинъ Богъ, одинъ Государь;
никто противъ Бога да противъ Царя; все во власти
Божіей да Государево; все Божіе да Государево;
иъдаетъ (zna, vě) Богъ да Царь, i po „Южн. Краю“,
še mnogo drugih podobnih mnogoznačilnih rekov-izrekov.

Ruski narod meni, da Rusija bez carja ni možna:
Нельзя) быть Землѣ Русской безъ Государя; нельзя
землѣ безъ Царя стоять; безъ Царя — земля вдова;
Государь бѣтъ, земля мѣтъ. Če se v kaki tuji de-
želi vrše neredi, Rus pravi: у нихъ ни Царя, ни за-
кона, t. j. kjer ni carja, tam ni postave, ni pravice, ni
reda. Kjer ni carja, tam po ruskih pojmihi ni razuma.
Od tod prenosni pomen besede Царь (= um, razum,
pamet) v posloviceh: У всякаго свои царь въ головѣ;
свой умъ — царь въ головѣ. O neumnih ljudeh pa se
je zložila taka pogovorka: У нихъ нѣтъ Царя въ
головѣ.

Istiniti Rusi visoko čislajo svojega carja, ker me-
nijo, da je on izbranič božji, kateremu je sam Bog ustopil
nekač svoje oblasti nad narodom ruskim. Zato pa pra-
vijo: Богъ бѣтъ, а Государь дѣтъ; правда) Бо-
жия, а воля царская; царь отъ Бога пріставъ.)

Kot božji pristav car mora skrbeti o vnanjem
(notranjem miru; ta dolžnost izraža se v pogovorki:
царь городá) бережеть.)

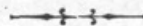
Ruski narod smatra svojega carja kot orodje Pre-
vidnosti božje. Torej izrek sv. pisma: „Сердце царево
въ руцѣ Божіей“ prijemlje ruski narod kot svojo polo-
vico. Takisto še govori narodna modrost: Царскимъ гнѣвъ
и милость въ рукѣ Божіей.

O malopridnih ljudeh ruski narod pravi, da malo-
pridnež у Бога небо коптитъ,) а у Царя земнаго землю
топчетъ.)

Facit vsega, kar ruske poslovice i pogovorko“) pravijo
o carju i njegovi oblasti, bo torej v dveh poslo-
vicah pogovorkah ta-le: Русскимъ Богомъ да Русскимъ
Царемъ святорусская земля стоитъ; Рускій народъ-
царелюбивый.

1) Ne more, 2) očka, 3) otročji varuh, 4) istina, 5) ogleda, nad-

zornik, 6) mesta (pl. acc), 7) braniti, ohranjati, 8) dimi (bezpridno,
nepotrebno živi), 9) tepta, 10) V današnjem prispevku podajamo 23
pogovork-poslovic, a v št. 24. „Slov. Sv.“ za prošlo leto priobčili
smo pod „kaj je ruskemu narodu ruski car?“ — 17 rekov-izrekov,
torej vseh „narodenih cvetok“ o carju i njegovi vlasti bo 40, vsaj
za sedaj. Bož. Tvorcov.

Ruski jezik v Slovanstvu.

„Novoje Vremja“, kakor smo posebe posneli v 14.
št., nadalje razpravlja vprašanje o ruskem kot občem
slovanskem jeziku. Da se pa Rusi ne vsplamtijo za kako
stvar danes, da bi jutre uže vse pogorelo, kaže njih
trezno mišljenje, ki pošteva težave o praktični izvedbi
tega vprašanja. Pod naslovom „Ruski jezik v Slovan-
stvu“ presoja znameniti Petrograjski list teoretično stran
te obševanske točke, in sicer gledé na neobhodnost,
da Slovani priznajo ruski kot svoj skupni literaturni
jezik. „N. Vremja“ pravi, kar je ponatisnul tudi „Vele-
hrad“, med drugim: Vprašanje vseslovanskega jezika ni
iz teh, katerih rešenje bi bilo možno očekovati v bližnji
dobi. To je vprašanje bodočnosti, in to jako oddaljene.
A reši se to vprašanje, kakor se zdi, ne z dobro voljo
slovanskih učenjakov in novinarjev, temveč s silo časa
in naravnega razvoja dogodkov. Ta vserazrešujoča sila
more poprej nego kaj drugega privedi do rešitve. Namen
listov v danem primeru sestaje v tem, razjašnjevat pred-
met z najpravičnejšega stališča.

Vsakomur je drago to, kar je njegovo, no slovan-
ske narodnosti imajo nagnenje ne upotrebljevati tega
prava. Pojašnjuje se to morebiti s tem, da v večini slo-
vanskih narodov je njih narodna samostalnost stvar
nova. Morebiti, da se objašnjuje to tudi z znanim na-
gnenjem Slovanov k razdrobljenosti. Vsekakor pa je treba
v tem vprašanju priznati nekaj bezuslovnega (bezpogoj-
nega), viša sila in popolna nemožnost Rusov, pri etni ka-
terikoli drug jezik razun ruskega za vseslovanski. Ne
more biti niti govora o tem, da bi stomilijonski narod,
ki je uže izgotovil svojo samostalno omiko, svoj svet
mišljenja, tuji drugemu človeštvu, svojo književnost,
v kateri cvete ne le veleduhovo tvorjenje, temveč tudi
virtuozni sloga in stika (verzov) da bi ta narod odstopil
od prvenstva svojega jezika. To je ne le nedopustno
s stališča razsodnosti, temveč tudi neizvršljivo v gmo-
tnem pogledu. Priznanje katerega koli slovanskega jezika
vseslovanskim, ostalo bi za nas prazno slovo, katero bi
ne moglo pridobiti nikdar dejanskega pomena.

Dosledno more imeti naše vprašanje le dvojen
pomen: bodi, da se vseslovanskim jezikom prizna ruski,
ali pa Slovanstvo prime kak drug slovanski jezik za
vseslovanski. A potem ostane Rusija v strani in se ne
more udeležiti te odločitve. Kaj pa pridobi in kaj izgubi
Slovanstvo v tem primeru?

Izgubi najprej to, da vprašanje samo izgubi sve-
tovni pomen in se izpremeni v jednodušno oskrbljenje,
stworjeno za praktične dobičke med slovanskimi narodi.
Potem pa Slovanstvo, odločivše se v tem vprašanju od
Rusije, izgubi gotovo te dobičke, katere donša slovan-
skemu svetu živa duševna zveza z ruskim narodom,
jedino veliko državo, igrajočo veliko stalno vlogo.

Vprašanje priznanja ruskega jezika vseslovanskim
je dejstveno vprašanje o razvoju dobičkov, katere more
donesti Slovanstvu нравstvena in kulturna vzajemnost
z mogočno Rusijo. Samo od sebe je razvidno, da ko-

likor trdnješa in očitniša bode ta zveza, tem bolj se poviša politični pomen Slovanstva; jasno pojavljajoče se kulturno težanje k Rusiji pokaže se kot neizogiben dodatek sile za krepko premaganje političnega in kulturnega pritiska germanizma.

Mi Rusi ne skušamo nič dejanskega pridobiti od priznanja našega jezika vseslovanskim. Naše trgovske dotike s slovanskimi zemljami so neznatne in število ruskih ljudi, gledajočih v teh deželah dobiček, je še neznatniše. No mi se niti ne potezamo za dobičke. Vsa naša razpravljanja o vseslovanskem jeziku z naše strani so samo izraz neporušne naše udanosti in ljubezni k Slovanstvu, k njegovim kulturnim uspehom, k njegovemu zjedinenju na podstavi moralnih interesov in skupnega duševnega razvoja.

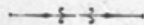
Jeden iz ruskih političnih mislilcev je rekel: Rusija je koristna Slovanstvu uže s tem, da ekzistuje (Še laže prihajajo do iste misli neruski slovanski politiki. Op. ur.). Priznanje ruskega jezika vseslovanskim bilo bi nadaljnji razvoj te vloge, ker bi s tem Slovanstvu olajšali porabljanje bogatih zakladov ruske književnosti in znanosti.

Do tu „Novoje Vremja“. „Velehrad“ pripominja, da v tem vprašanju med slovanskimi narodi ni nikake dvombe in nejasnosti več, in nasprotstva tudi ni, če izvzamemo poljska nasprotstva. Takisto povdarja v soglasju z drugimi slovanskimi mislitelji, da ruski jezik bi ne odstranil dosedanjih slovanskih literaturnih jezikov, temveč bil bi jim na podporo in brambo proti opasnosti, grozeči z nemške strani.

Mi se bomo jedva še kedaj razgovarjali v „Slov. Svetu“ o razmerju pojedinih slovanskih jezikov k občeslovanskemu, t. j. ruskemu jeziku. V raznih letnikih „Slov. Sveta“ smo to vprašanje točno pojasnili, in učenjaki, slovanski jezikoslovci, so v soglasju z nami ali pa, kar je vse jedno, mi z njimi. Ruski slavni slavist, rektor Jurjevega vseučilišča, prof. Budilovič, je pred leti v dveh debelih knjigah to vprašanje v istem smislu rešil s historičnega stališča. Ostajajo torej le težave, katera dela dosedanja kratkovidnost in okornost slovanskih narodov samih, potem pa protislovanska politika, kolikor določuje ali omejuje razvijanje slovanskih narodov. Ta Slovanom neugodna politika je hujša nego vse druge težave, in ona je tudi posebe zakrivila, da so Slovani zaljubljeni v svoj separatizem in partikularizem tudi tam, kjer je škoda tega nad vse očitna. Da bi politika ne delala težav, bi se tudi slovanski razum pravilniše razvijal, da bi razumeval prave separatistične in skupne zadače, specifične sile vsakega naroda in sile, ki delujejo na skupne kulturne interese Slovanstva. Zato ima „Nov. Vr.“ popolnoma prav, da rešitev vprašanja o vseslovanskem jeziku je še jako oddaljena, in da je takó, treba je obžalovati s stališča napredka Slovanstva in s stališča občega človeštva, kateremu bi moglo tudi Slovanstvo koristiti toliko izdatniše, kolikor primeriše pripomočke bi porabljalo v svojem razvijanju. Jeden znamenit slovanski učenjak nam je pred leti rekel, da tudi vprašanje o občeslovanskem literaturnem jeziku se ne reši bez prelivanja krvi. Iz tega moremo posneti, kake velike zapreke so postavljene in se bodo še nadalje delale rešenju vprašanja o občeslovanskem jeziku.

Na slovanski inteligenciji je, da si ob takih okoliščinah pomaga sama, kakor more. Toliko pa je možno uže danes doseči, da slovanski naobrazenec si vsaj privatnim potom prisvoji znanje ruščine, in da more potem, če je sposoben, obča in važnejša vprašanja priobčevati

v tem jeziku. V novejši čas se snujejo tudi društva, ki imajo namen olajšati učenje ruskega jezika.

Ruski krožki.

Tam, kjer slovanski narodi sami določujejo poti za svoje naobraževanje, si določujejo tudi kot sredstvo za namen učenje raznih jezikov. Šola jim podeljuje to znanje na obče narodne stroške. Takó se more goditi na Črni Gori, v Srbiji in Bolgarski. V Črni Gori uže deček II. gimnaz. razreda govori po ruski; v Bolgarski je približno takó, in tudi v Srbiji, kedar bodo odnosi normalni, ne more biti drugače. V Avstro-Ogerski pa narodi niso razdeljeni v okvir vsaj nacionalne avtonomije, in razun gospodovalnih narodov, ne morejo ukrepati, kakor bi se jim zdelo vsakodobno primerno. Tudi se duvalizem obrača i gledé na šolanje proti primernemu vzgajanju slovanskih narodov, vsaj kolikor se dostaje učenja slovanskih jezikov. Učé se moderni jeziki, n. pr. francoski, angleški, italijanski iz katerih vzrokov koli; le ruščina, ki dobiva vedno večjo veljavo svetovnega jezika, se ne poučuje, takó da bi si jo mogli prisvojiti v šoli raznih vrst srednješolci. Radi tega slovanska inteligencija tudi zaostaja v znanju prvega slovanskega jezika, in potem se jej še posmehuje, da občuje med seboj v tujih, — t. j. v tistih jezikih, v katerih se jim je delil obči pouk po srednjih in drugih šolah.

V novjšem času vedno bolj čutijo ta nedostatek izobraženci, ki bi radi čitali kako rusko knjigo ali si šli kruha iskat v prostrane zemlje ruske. V pogledu na take neugodnosti so prišli na misel, snovati si ruske tečaje po raznih mestih ali pa si osnovati posebna društva, katera oskrbujejo učne moči in dajejo priliko tudi vežbati se ustmeno v ruskem jeziku. V Pragi je »Ruski krožok« uže 25 let in je mnogo pojedincev napotil, da so se z lastno pridnostjo vglobili v rusko književnost in da bolj ali manj tudi dobro govoré in pišejo v ruskem jeziku. Take krožke so si zasnovali Čehoslovani in Pragi in tudi po nekaterih drugih mestih. Tudi med Jugoslovani se zbirajo pojedinci, da bi se skupno učili, in si praktično gladijo poti do tega učenja.

Na Dunaju se je še le pred dvema letoma zasnoval »Krožek prijateljev ruskega jezika« in je imel v obeh letih lepo število členov, katerih velik del je zahajal v dvoletne tečaje urit se. Sedaj nastopi svoje III. leto delovanja, in, kakor vemo, hoče odbor tega društva poskrbeti, da se bodo členi vežbali v svojo zadovoljnost. Tečaja bosta vsaj 2, oziroma se jeden pristavi. V I. letu se urijo začetniki, v II. pa uže čitajo in govoré ti, ki so kakor si bodi prisvojili si prve elemente ruske slovnice. Poleg učnih ur bodo tudi vsak teden na rednih shodih vaje v razgovarjanju na ruskem jeziku.

Med člene se jemljejo le bolj odrasli, in akademiška mladina more tu nagloma napredovati. Visokošolci slovanski morejo med člene pristopiti v poljubnem številu, ker se lahko jeden in isti tečaj razdeli na 2 ali več oddelkov. Clonarina ne znaša čez 3 gld. na leto, in takó si more mladi naobrazenec za majhne stroške pridobiti tisto znanje ruskega jezika, katerega ni mogel pridobiti na srednjih šolah.

»Ruski krožki« so sredstvo za učenje ruščine, kakor se vidi, mnogo izdatniše, nego je samoučenje bez vsakega navoda. S tem opozarjamo slovanske velikošolce ali tudi druge slovanske naobražence na ruske krožke, in kar se dostaje Dunaja na Dunajski »Kružok prijateljev ruskega jezika«.

Rus e drobtinice.

Льбомъ Пушкинской юбилейной выставки въ Императорской Академіи Наукъ въ С.-Петербургѣ.

Tako glasi obče zaglavje prelepega umetnega izdanka. Po-drobnosti zaglavja pa so take: Razstava je bila meca maja t. l. Album sestaje iz 250 snimkov ali kopij s portretov, nariskov, gravur, rokopisov i t. d. Zbirka je sestavljena pod uredništvom L. N. Majkova i B. L. Modzalevskega. Izpolnila i izdala jo je umetna fototipija K. A. Fišera v Moskvi. Oblika jej je in 4, cena pa 6 rubljev. Naroča se pri izdatelju v Moskvi i pri vseh večih knjigarnah obeh stolic. —

To dragoceno delo anonasuje v »Nov. Vr.« g. Sigma, jeden iz najgorših sodelavcev svetovnega lista. Zanimivo pristopa Sigma k svoji prijavi »alboma«. Če vprašamo, je li možno vpodobljati Puškina, nevoljno si odgovarjamo, da to ni možno. Kajti morali bi biti pesnikom šopka s takistim darovanjem, kakoršnim pesnikom besede je bil Puškin, ko bi hoteli izraziti nariskom njegove divno-poetične obraze. A Puškina ruske životopisi, kakor meni g. Sigma, do sedaj še ni bilo. Torej moramo reči, da vse poskušnje vpodobiti Puškina doslej niso zadoščevale. Ti poskusi zaklepajo žive i vedno rastoče obraze Puškine v ozke okvire, kjer nimajo dostatočne toplote i dostatočnega prostora.

Tako sodi o tej reči g. Sigma. Tukaj on javno govori o polnem i dovršenem vpodobljenju Puškinskih proizvodov, o vpodobljenju notranjem ali idejnem. V tem smislu ima g. Sigma popolno prav; kajti na Puškine teme v ruski životopisi do sedaj res ni slik, ni tudi vpodobljenj ali ilustracij; vsaj jaz si ne morem misliti, kako bi neki mogel naslikati, izraziti na papirju, recimo, najduhovitejši životopisec Puškino »Жизнь«; a ta »Odmev« ni jedini, ni izključni primer iz tvorjenj velikega Puškina s svojstvi, katera se ne pokorijo umetnemu šopku. Drugače pa bo ta stvar, če besede g. Sigmę vzamemo v smislu vnanjega vpodobljenja, vnanjega pojasnila, postranske priprave ali prikrase. Primer tudi tukaj jasneje pové, kaj hočemo reči z besedami. V Puškinskih proizvodih mi nahajamo mnogo »искусствъ«, to se pravi takih malih pesmic, ktere so namenjene znanim osebam moškega i posebno ženskega spola. Vsi ti ljudje opozorili so na se občutljivega pesnika ali svojim umom, ali svojimi čednostimi, ali svojimi podlostimi, ali s svojo lepoto, ali svojim zlim jezikom, ali s svojo dobroto, ali jednim ali drugim. Če k taki slovesni sliki priložimo podobo dotične osebe, si čitatelj pač laže prisvoji i npravnstveni oblik, kateri je narisoval pesnik, i telesna svojstva, katera izraža podoba, tistega moškega ali tiste ženske, katerega ali katero je hotel tako ali drugače uvekovačiti velik poet. V poslednjem obziru je naš »album« velikega pomena. Učeni sestavitelj i urednik Puškinske razstave dal je zanj prelepo i prebogato tvorino. Namen naše zbirke z njenimi izvrstno izpolnjenimi snimki je ohraniti na vselej v spominu ruskega naroda najboljše odlični del predmetov, tako ali drugače blizkih k Puškini i zanimavih torej na njegovih razstavi odlično mesto. Razstava je trajala le kak dober mesec, potem so pa vsi njeni biseri razleteli se po vsej obširni Rusiji, i o razstavi takó važnega literarno-historičnega pomena ostali bi ruskemu narodu le slabi sledi, ko bi se ne bili našli ljudje, kateri so umeli jo uvekovečiti umetno. Od sedaj naprej imamo, razen pisem Puškina, še druge bogate vire, da bi laže i temeljiteje proučili i ujasnili si bezsmertna tvorjenja Aleksandra Sergejeviča: cel red slik njegovih vzorcev i celo vrsto portretov oseb Puškinskega kroga, katere je porazni genij poeta vdahnil i povzdignul od divnih obrazov.

Seveda i umetniki i pesniki navadno povečavajo i olepšavajo golo resnico. A red Puškinskih vzorcev, to se pravi, Puškinskih žensk, je takó lep, da i tedaj, če dopuščamo nekatero pripravo i prikraso, vendar še ostane kakih 10 lepotic, katere zares morejo vdahniti pesnika. Če vziramo na portrete sovrstnikov Puškina, čutimo silo, vzvišenost njegove dobe. G. Sigma prav ima, če meni, da se človeška lica ločijo ne le posamno, pač pa tudi po epohah, i vsaka doba ima svoj poseben tip. Društvo Puškinskih časov bilo je zdravo i bodro, bilo je veselo i je znalo, kaj je uslada življenja; bilo je polno sil, i njegovi živi so bili še popolnoma zdravi. Iz dolge vrste slik »alboma« kaže se samo portret Kuhelbekerja nekoliko nervoznim pa še podoba Naščekina, dolge žrtve ciganske strasti. Vse druge slike »alboma« kažejo, da so bili sovrstniki Puškina ljudje čili i z zdravjo i silno voljo.

Koncem svojega odziva pravi g. Sigma doslovno, da mu je žal le to, da je v tem prelepem »albumu« vdobljeno le 250 predmetov, bivših na Petrograjski Puškinski razstavi. Dasi je zbirka odborna i po vkusu i po važnosti predmetov, vendar pa je le izostalo še mnogo takega, kar bi popolnoma še moglo ugajati i zadoščati visokim zahtevam i tenkim vkusom. Iz vsega srca želimo, da bi se ta prva prekrasna zbirka zapravlatih ilustracij k proizvodom Puškina razprostranila po vseh kotičih obširne Rusije, mi pa pribavljamo:

vsega Slovanstva, katero je priznalo Puškina ne samo prvencem ruske, no i sploh slovanske muze. Konečno pa še jedno: Moja prijava tega prevažnega dela je nekoliko obširna i skoro celoma osnovana na zanesljivem ruskem izvirniku. Zakaj tako? Za to, ker se tudi Slovencem bliža stoletnica rojstva slovanskega Puškina — dičnega Prešerna. Dasi »Slov. Sv.« Slovenci sploh, a kranjska mero-davna gospoda posebno nedoljublja, vendar pa tudi moje vrstice morejo biti toliko srečne, da se tudi od njih v kaki dobri, plamenči i podjetni duši slovenci zarodi misel pripravljati tudi v Ljubljani k bodočemu velikemu prazniku Slovencev — k stoletnici rojstva Prešernovega nekaj takega, kar bi bilo vsaj nekoliko podobno ruski Puškinski razstavi v Petrogradu i njenemu fototipičnemu uvekovečenju umetnika-izdatelja v Moskvi... Bož. Tvorcov.

Drobtine.

Shod slovenskih stenografov v Žalcu, katerega se je udeležilo več znanih stenografov, je sklenul izdavat i slovenski stenografski list, hitro ko se osnuje stenogr. društvo. V odbor za pravila so izbrani: c. kr. sov. prof. Krušič, prof. Bezenšek, prof. Šantel, prof. Novak, prof. Vamberger i dr. Dečko. Poseben odsek bode skrbel za jednoto sistema, in da se slovenska stenografija ne oddalji od st. drugih Slovanov. Na skupnem obedu je bilo mnogo zdravic, došlo je brzajavnih pozdravov. Vsa slavnost se sporoči v posebni knjižici.

*

Češke. Narodna socijalna stranka na Češkem si je osnovala društvo »Ústřední školy dělnické«, in takó je sedaj narodno-naobražujočih družtev už 250. Novo društvo hoče porabiti vsa sredstva, ki naobrazujejo in vzgojujejo širše delavske množice v narodnem duhu.

II. slovanski novinarski shod v Krakovu je bil od 22. do 25. sept. Dne 22. sept. ob 9. uri zvečer shod udeležnikov, da se spoznajo med seboj; shod je bil v Saksionskem hotelu. 23. sept.: Ob 8. uri zjutraj svečana služba božja v Marijini cerkvi. Ob 9. uri zjutraj prva seja v mestni dvorani: a) Predsednikov pozdrav. b) Določba poslovnega reda. c) Volba predsedništva. d) Poročilo dr. Beaupré-ja: »O zadačah in ciljih slovanskih novin v Avstro-Ogerski.« e) Poročilo Svetozora Hurbana-Vajanskega. »O slovanski vzajemnosti v novinstvu.« Popoldne ogled mestnih spomenikov in večerja na čast udeležnikom (prirejena od starešinstva mestnega). 24. sept. predpol. druga seja: a) Poročilo Prokopa Grégra: O vprašanju zasnove slovanskega korespondenčnega birôa. b) Poročilo dr. Avg. Sokolovskega: »O zasnovi glasila za slovanska vprašanja v franc. ali nemškem jeziku.« Pop. ogled mestnih spomenikov, o 5. uri banket, ob 8. uri zvečer slavnostna predstava v mestnem gledišču. Dne 25. sept. predp. ob 9. uri tretja seja: Poročilo urednika Fr. Hovorka: »O zasnovi zveze slovanskih novinarjev v Avstro-Ogerski.« b) Predlogi udeležnikov. c) Določanje naslednjega kongresa. d) Zaključenje kongresa. Pop. izlet v Veličko.

Primorje i Trst.

(Konac.)

Treba da dovršim. Mogao bih to učiniti preglavkom članaka, već obielodanjenih. Mjesto toga nadodat ću na tom mestu nekoja razmatranja.

Dubrovčani gd. —ini, gd. —sso, gd. —a i gdja —ti sjedeći u kavani »degli specchi« na velikom trgu u Trstu ne govore medju sobom nego naški. A predsjednica slovenskoga društva x, i načelnica item slovenskoga društva y i ravnateljica item slovenskoga itd. kod kuće i vani govore ili talijanski ili njemački, (t. j. jezi-

cima, proti kojima se bore). Ti se, dragi čitatelju, tomu čudiš? Ja, poznajući, hvala Bogu, prilično dobro i štokavske i čakavske i kajkavske odnošaje, ja se tomu ni malo ne čudim. Nota bene: ja nisam ni štokavac ni kajkavac. —

Pokojni je biskup krčki Feretić ostavio u svojoj oporuci 50 000 for za utemeljenje hrvatske gimnazije u Krku. Budući da se kamati od toga kapitala ne smiju trošiti, imat ćemo do par stotina godina mjesto prvotne glavnice svotu... kojom bi se moglo utemeljiti sveučilište u... Krku. Nemojte se smijati! Ako naši biskupi tako računaju, onda...

Koncem školske god. 1898/99 dokazale su talijanske novine brojevima, da su od djaka, koji su polazili srednje škole u Primorju, $\frac{3}{5}$ bile talijanske, $\frac{1}{5}$ njemačka, a $\frac{1}{5}$ (ili nešto manje) hrvatska, slovenska, hrvatsko-srbska, česka... premda su $\frac{3}{5}$ pučanstva naše. Kako je to moguće? Srednje škole mogu polaziti sinovi: 1. kapitalista, 2. veletržaca, 3. srednjih trgovaca, koji su posjednici, 4. srednjih posjednika, koji su trgovci, 5. manjih trgovaca... koji mogu trošiti. Gospoda sub 1—5 pripadaju većim dielom talijanskoj manjini. Vrh toga mi je napomenuti, da su sve srednje škole primorske u gradovima, kojim je značaj jošte skoro čisto talijanski (Trst, Kopar, Pula, Gorica): tko ima škole pred vratima, može ih polaziti, i ako ne pripada »stanovima« sub 1—5. Vrh toga imaju Talijani za uzgoj svećenika u Kopru talijanski konvikt. Vrh toga imaju primorski Talijani barem 10 puta više stipendijalnih zaklada nego li mi. Vrh toga...

Naši odličnjaci primorski šalju svoje gospodjice u odgojilišta kranjska. Odgojitelji i odgojiteljice u Kranjskoj — misle i čute čišće njemački nego Schönerer i Wolf. Zašto ne šaljete Vaše djevice u bolji zrak? U Zagreb ili (još bolje!) u Dubrovnik, na Cetinje? (U Beogradu bit će još par dana opasni M.) —

Bez zamjere! ja sam iskren. Bez zamjere! Primorski se Slovani ne odlikuju iskrenošću ni u privatnom ni... u političkom životu. Bez zamjere! zašto ne kažete barem prijateljima istinu v obraz? Bez zamjere! Zašto se je (i za koga) osnovalo u Trstu slovensko, a ne slovensko literarno društvo? Bez zamjere! zašto nemaju dalmatinski Hrvati u Trstu ni jednoga društva? Bez zamjere! Zašto Slovenci, Hrvati, Srbi, Česi... bez zamjere... Nasljednica talijanskoga prestolja, vitka Jelica, prisegla je svim bogovima okraj in okraj Adrije, da neće nikad naučiti zagrebačkog bum-bum-dialekta... Jelice, Jelice...

Naš veliki biskup Dobrila, taj predobri otac istarskih Hrvata, ostavio je dostatnu svotu za utemeljenje hrvatskoga konvikta u Pazinu. Da se je, po njegovoj mudroj glavi, onda sagradio u Pazinu hrvatski konvikt, u kojem bi bilo moglo živjeti barem 100 naših junčića: bila bi se tadanja njemačka gimnazija u Pazinu pohrvatila! Nu velikoga biskupa smaknu smrt, a njegov nasljednik, biskup Glavina, podignu (hrvatski?) konvikt u... Trstu... Je li to odgovaralo želji velikoga pokojnika? Po kojem zakonu ili po kojem pravnom pojmu se je mogla prekršiti njegova sveta volja? Da li su izvršitelji Dobriline oporuke odobrili Trst mjesto Pazina s političkih, religioznih ili pedagoških razloga? Ne mojte se smijati, narodnjaci, svećenici, pedagogi... Ja sam željan znati, hoće li sadanji biskup, A. Štrk, koji je Hrvat, koji je Istranin, koji bješe ljubimac velikog Dobrile, hoće li sada, i to čim se otvori hrvatska gimnazija u Pazinu, prenesti »hrvatski konvikt na hrvatsko zemljište? —

U Primorju živi katolički svećenik naše gore list,

list, koji se ženi. Naši pobožni seljaci podignut će mu od veselja spomenik. —

U Primorju jesu četiri biskupije: gorička, tršćansko-koparska, porečko-puljska i krčka. Kako dopisuju sa c. kr. uredima? Gorička: njemački, tršćansko-koparska: talijanski i njemački, porečka: talijanski, a krčka: talijanski i hrvatski. Pravo i pravedno bi bilo, kad bi dopisavala a) gorička: slovenski i talijanski, b) tršćansko-koparska: talijanski i hrvatski, c) porečko-puljska: hrvatski i talijanski, d) krčka: hrvatski. Krčka je biskupija i od Talijana priznata hrvatskom. —

Ja poznajem našega odvjetnika, koji je bio Schönerianac sve do onega dana, kad je otvorio »narodnu« pisaru. Ja sam osvjedočen, da je iz uvjerenja prešao na našu vjeru. —

U Trstu ima kakvih 10 slavenskih firma. Samo nekoje dopisuju sa Slovencima slovenski (inače njemački), s Hrvatima hrvatski (inače njemački ili talijanski). Slovenske firme izvan Trsta pišu slovenskim firmama u Trstu obično njemački. Tko te sramote ne vjeruje, nek se obrati na firme M., L., T., C A itd. —

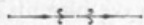
Raztvorite atlas pak pogledajte, gdje Trst leži. Onda se upitajte, od čega živi. Živi od trgovine, a trguje 60 proc. sa Slavenima, (sa slovenskim Krasom, s Kranjskom, s južnom Štajerskom, s južnom Koroškom, s Hrvatskom i Slavonijom, s Istrom, Dalmacijom, s Crnom gorom, s Bosnom i Hercegovinom, sa Srbijom, s Českom itd. Kad bi sve te zemlje s tršćanskimi (našimi i tudjimi) firmama dopisovale slavenski, koliko bi im trebalo naših činovnika? a ne bi li time rasao takodjer ugled jezika i narodnosti? Ja, u ostalom, ne znam, zašto biste se klanjali onomu, protiv koga se borite... Tudje dužan si samo poštovati... To pitanje o dopisovanju s Trstom toli je važno, da bi svi listovi u pokrajinama na dugo i široko o njem morali pisati. —

Koliko ima v Trstu Niemaca? $\frac{4}{5}$ manje nego Slavena. Jesu li na svojem tlu? Nisu, nego kolonija na tudjem tlu. A tko ipak v Trstu vlada po c. kr. uredima, po društvima, po gostionama, kavanama etc.? Talijani i Niemci, Niemci i Talijani. A mi? Ko da nas nije... O uzajemnosti nema među nama ni pojma. Mjesto da jedan drugoga prijateljski i bratski podupiremo, često, često jedan drugoga crni, napada, proganja, hoće da uništi... Ako si malo bedastiji od drugih, mudro ti se smiju, ako si malo pametniji, smiju ti se još više... Nekoji naši junaci priznajući se Slavenima sciene, da je to zasluga te hoće biti za to imenovani barem predstojnikom kojeg društva; a nekoje naše dame takovo priznanje smatraju žrtvom... Talijani nam se s toga smiju, Niemci tvrde, da smo »minderwertig«... Poznajem bogataša — bivšeg radnika — kojemu je geslo: »Nek crkne, tko nema novaca.« Poznajem drugoga bogataša, koji se od prvoga razlikuje gospodskim klobukom; ima par liepih hčeri te ih po nekom čifutu nudja onomu, koji više... ima. Poznajem... dosta! Dok tako mislimo, dok tako čutimo, dok tako govorimo, dok tako radimo: možemo li probuditi u našim ne samo neprijateljima nego i prijateljima ono poštovanje, što nam je za obstanak neobhodno potrebno? —

Još bih imao sto stvari da napomenem osobito o značaju, o poštenju, o iskrenosti, o viteзовskim dužnostima itd. Najzad bih mogao nadodati dug i širok članak o sistemu u našim političkim, društvenim i privatnim odnošajima, o sistemu, kojega se mi ne držimo,

jer ga nemamo... Nu da tko izdade taj sistem, izraziv zapovedi i zabrane u nepokolebivim paragrafima potvrđenog zakona...?

Scire leges non est verba earum tenere
sed vim ac potestatem... Dr. B.

Razgled po slovanskem svetu.

a) Slovenske dežele.

Kranjsko. Drž. poslanci so se bili sešli 22. sept. v Ljubljani in so sklenuli vstrajati pri desnici; ko bi se izpremenila konstelacija, hočejo ravnati se v smislu koristi slov., hrv. in maloruskega naroda.

Tržaško. Polit. društvo »Edinost« je na shodu v Barkovljah (pri Trstu) na predlog dr. Rybača med drugim sklenulo naslednjo resolucijo: »Pozivljajo se slovenski in hrvatski poslanci, pripadajoči slovansko-krščanski narodni zvezi na Dunaju, da interpelujejo centralno vladu, ali je postopanje tržaškega namestnika v soglasju z njenimi intencijami in načeli ali ne. Ako ne, kaj misli c. kr. vlada ukrenuti, da se dá zadoščenje žaljenemu slovenskemu in hrvatskemu narodu na Primorskem, in da se to postopanje ne nadaljuje? Ako pa centralna vlada soglaša s svojim namestnikom, ali hočejo poslanci iz tega izvajati potrebne posledice.« Dr. Rybač je to resolucijo tudi obširno utemeljeval.

»Slovenec« o »Slov. Svetu«. V štev. od 9. sept. proslavlja Ljubljanski »Slovenec« dr. Mahniča povodom 25 letnice njegovega svečenitva. Tu piše v večji notici: »Da pa se tudi na Krku z isto odločnostjo bori za resnico in pravico, to priznava sam Mahnič toli sovražni »Slovanski Svet«. Ta list ne more utajiti, da škof Mahnič na Krku brani uprav slovansko liturgijo, in ker vedno zloben in katoliško cerkev dosledno nad vse sovražeci noče priznati, da je kdaj lažljivo klevetal dr. Mahniča, pravi, da škof Mahnič zdaj dela pokoro...«

Kar je podčrtano, smo to stvorili mi, da bi opozorili toliko bolj čitatelje »Sl. Sveta« na resnicoljubje in poštenost »Slovenca«, ki je dal priobčiti v svojih predalih take besede. Po tem, da jih je priobčil, moramo soditi, da se z njimi zлага sl. uredništvo Slovencev. Mi pozivljemo samo čitatelje »Sl. Sveta«, zlasti tiste, ki od 1. do sedanjega letnika čitajo »Sl. Svet«: ali se jim zdi taka sodba pravična o listu našem? Naš list da je »vedno zloben«; še nikdar se nismo zavedali te zlobnosti, in če se nam more očitati kar in kolikor koli, zlobni nismo bili nikdar, in naravi in značaju se moramo zahvaliti, da zlobni niti ne bi znali biti. In da naš list »dosledno nad vse sovraži katoliško cerkev«? Pri kakšni zavesti je bil publicistični lopov, ko je zapisal ta stavek? Ali je prišel od altara ali pa je šel potem k altarju, da bi izprosil odpuščenje take lopovščine? Slovenci in Slovani niti besede nimajo, da bi primerno ošibali tako občo laž v listu, ki se zove katoliški. Med čitatelji »Sl. Sveta« smo imeli že mnogo škofov in prelatov in imamo stalno po značaju in pobožnosti odličnih svečnikov raznih slovanskih narodov, a nikdar niso zasledili zlobnosti, tem manj pa sovražnje kat. cerkve v »Sl. Svetu«. Kaj takega more izustiti in javnosti napisati le podla duša. O instituciji kat. cerkve je naš list vedno govoril, kakor se spodobi; če je kaj presojal, zgodilo se je, ker ne identifikuje vsakatega gibanja in postopanja cerkvene posvetne politike s cerkvijo. Posvetna politika rimske cerkve je bila in, kakor se kaže, hoče biti i nadalje protislovanska. Proti taki politiki so dolžni Slovani boriti se, in da jo je tudi dr. Mahnič gazil po protislovanskem tiru, to se mu je dokazovalo v »Sl. Svetu«. On ni imel niti pojma o cerkveni zgodovini v deželah nek-

danje Ilirije, a je vendar trdil, da ni bilo v teh deželah cirilometodijske cerkve in je to cerkev pobijal, kolikor je le mogel s prisvojenim in privajeno mu sofistiko. Na Krku je dobil drugi mož, ki so ga poučili drugače, in če sedaj brani, kar bi bil moral vedno, prihaja od boljšega poučenja, katero je pridobil od teh mož in, kakor se nadajamo, nekoliko tudi od »Slov. Sveta«. Kajti dr. Mahnič je marljivo čital »Sl. Svet«, in če se je spreobrnul na Krku, je to dokaz, da »Sl. Svet« se ni trudil bezuspešno niti za dr. Mahniča, ki sedaj odobruje, kar je poprej zanimal in pobijal v polemiki z našim listom. Mahničev preobrat je našemu listu v veliko zadoščenje, in »Slovenec« nepoštenovič se ne zaveda, da s hvaljenjem dr. Mahniča kot škofa hvali in indirektno odobruje pisanje »Slov. Sveta«. Sicer pa dr. Mahnič kot škof ne brani »slovanske liturgije«, temveč le šibke njene ostanke iz prešlih vekov. Proti pravi »slovanski liturgiji«, kakoršno smo mi zagovarjali pri današnjih unijatih, pa se je dr. Mahnič naravnost obračal in proti nji bi se najbrže tudi še danes boril. Zakaj? Zato, ker bi poslušal tisti sistem, ki izpodkopa vse tudi cerkvene svetinje slovanske, in ker se isti sistem po posebnih cerkvenih organih dotika že tudi glagolice, torej zadnjih sledov slovanske liturgije.

Gospoda pri Slovencu ima pač sto tehtnih vzrokov biti skromna i s seboj i s svojim dr. Mahničem. S podlostimi, s katerimi so hoteli tudi sedaj obsuti nas, obsipajo le svoja protislovanska dela. Kar je dr. Mahnič zabeležil v »Rimskem Katoliku«, tega ne morete več pretvoriti, dasi ste mojstri pačenja tudi v tekstih. Zabeleženo ostane tudi, kar je pisal »Sl. Svet«, a mi se ne bojimo primerjanja obeh izdanj in nobene še toliko stroge kritike, samo če je poštena. Pri »Slovenca« sotrudnikih pa, kakor dokazuje napad na »Sl. Svet«, take poštenosti ni, in to je nesreča za narod, pri katerem je potreba poštene brambe s poštenim orožjem.

Uredništvo »Slov. Sveta«.

b) Ostali slovanski svet.

Obče. Cesar je bil na Češkem. To, da se je poklonil Praški župan cesarju samo v češkem govoru, je spekle nemške šoviniste, ki prezirajo, da nagovarjajo člene cesarskega doma izključno po nemški tudi tam, kjer so velike slovanske manjšine ali pa celó večine. Dr. Podlipný je stvoril le to, kar vidi med Nemci in sicer z mnogo večim pravom, nego oni; kajti Praga nima niti šestino nemškega prebivalstva, in še od tega je nadpolovina židovska.

Dr. Podlipný je prosil cesarja, da bi on vsako leto po nekoliko časa prebival tudi v Pragi. Cesar je odgovoril najprej češki, potem nemški, a ni omenil ničesar, kar se dostaje prošnje Praškega župana.

V dan 10. sept. je bilo leto, odkar je cesar izgubil svojo visoko družico in državljani visoko čislano dobrotnico. Novine vseh narodov so se spodobno spominjale tega dne; členi cesarskega doma so pa molili ob krsti pokojnice.

Dunaj. Ministerstvo grofa Thuna se je umaknulo pritisku obstrukcije, katera je zopet zmagala vsaj na to stran. Nemška liberelna stranka hoče imeti ministerstvo iz svoje srede. Ugodilo se je obstrukciji s tem, da je nastopilo uradniško ministerstvo Clary, ki od strani jezikovne naredbe.

Jugoslovanski poslanci imajo sedaj nalogo, da s svoje strani odločno zahtevajo skupni jezikovni zakon za vse narode, ako se prekličejo jezikovne naredbe za Češko in Moravsko. Ako bode treba stopiti v opozicijo, dolžni so Čehi in Jugoslovani delovati skupno

za svojo usodo, katero jim snujejo sedaj. Če jim ostanejo Poljaki zvesti, za sedaj toliko boljše.

Češko. Demonstracije in izgrede nemških nacija nalcov na Dunaju in na Niževstrijem proti Čehoslovanom so dali povod, da bi Čehi vseh dežel potegnili se za Čeha Dunajske in pomagali jim sezidati prostoren »Narodni dom«, in sicer v središču Dunaja. V Plznu so prvi začeli kazati, kakó naj bi se nabirali in odločevali doneski v ta namen. Zgodilo se je vsaj uže nekaj. Nekdo pa opozarja, da še prvi »Nar. dom« na Dunaju ni poplačan, treba bilo bi spraviti poprejš tla na čisto. No potreba je to in drugo. Nemški šovinisti takó agitujejo in rujejo proti Čehom Dunajskim, da se je treba zganuti. Če se se daj še ne ovedó Čehi svoje narodne dolžnosti, potem jih težko še kaj probudi. Mi menimo tu pred vsem češko prebivalstvo na Dunaju in potem še le njih pomočnike po drugih čeških deželah. Seveda je dolžnost tudi drugih Dunajskih Slovanov prispevati k češkim narodnim potrebam, ker tudi oni bodo korist imeli od češke Dunajske organizacije. Tudi v Kraljevem Gradcu je bil shod, da bi se pomaga Dunajskim Čehom.

Dr. Podlipný, župan Praški, je cesarja na Praškem kolodvoru nagovoril po češki in vmes vpletel tudi željo, da bi cesar več časa prebival v Pragi, in da bi se ga takó mogel veseliti ves češki narod. Cesar je odgovoril, da mu je razevet Prage na srcu. V Taboru, kjer se je cesar ustavil na prošnjo županstva, je cesar pripomnil, da ga veseli, da je zopet na Češkem.

Nadvojvoda Franc Ferdinand je bil prišel uže naprej na severno Češko, kjer je vodil tudi sam vaje. Nekateri nemški župani, ki so ga pozdravljali, so ostenkativno povdarjali nemški značaj zastopanih mest, in drž. posl. dr. Funke je celó pristavil, da »Nemcem se mora zgoditi njih pravo.«

Leon bar. Skrbensky, kanonik v Olomucu, je imenovan Knezo nadškofom Praškim. Ima še le 36 let, zna češki.

Galicija Malorusko društvo Kačkovskega je praznovalo 7. sept. 25 letnico svojega obstanka. Sešlo se je mnogo rodoljubov iz vse Galicije k slavnosti. Kazali so na velike zasluge, ki jih ima to društvo s svojimi filijalkami za ruski narod v našem cesarstvu. Društvo je pospeševalo omiko z izdajanjem cenih, poučnih knjižic, s koledarji in je pripomoglo tudi k gmotnemu napredku. Od vseh krajev, koder živé Malorusi naseljeni, in v obče tudi od odličnjakov Velikorusov so došla pisma in brzajavna pozdravljenja. Praznik je bil dostojen pomena društva, ki je za Maloruse to, kar družba sv. Mohora in skupno s »Slovensko Matico« za Slovence. Vsak Slovan mora od srca želeči, da bi društvo Kačkovskega i nadalje procvitalo ter krepilo maloruski narod v vseh deželah Avstro-Ogerske.

Srbija. Ristić, prvi srbski državnik in diplomat, je po dolgi bolehnosti umrl v Belgradu, kjer so ga pogrebili na državne stroške. Naj se sodi o tem previdnem, mislečem in velezaslužnem Srbu kakor koli dokler je vodil on državno ladijo, bila je bez opasnih viharjev, ker je zvanjani svet spoštoval in cenil sposobnost pa praktičnost Ristićevo. Le tedaj, kedar ni mogel več vplivati, je država propadala in gazila v vedno večje dolgove. Bil je dvakrat regent, ob mladoletju Milana in potem njegovega sina Aleksandra, sedanjega kralja. Ta ga je potisnil v ozadje še maloleten, in odtlej se ni vtikal več

v politiko, pač pa je pospeševal sam tudi srbsko znanstvo.

Pravda radi »atentata« na Milana in radi veleizdaje se je končala in je od dne do dne dokazovala vedno v večji meri, da je vsa komedija bez osnovnosti, da so se v okovih imeli zasluženi možje, ki niso zakrivali ničesar ne proti dinastiji, ne proti državi. Podlec Knežević, ki ne zna razun imena niti pisati, je oporekal svojim izjavam in je vsak dan drugače govoril. Videlo se je, da ga je bila vest spekla in je preklical ovadbe radikalnih voditeljev. Črez noč, najbrže pod vplivom Milanovih kreatur, pa se je zopet premislil in vsaj nekoliko zopet ovajal. Torej glavna priča ni nič vredna; vse drugo pa se opira na kako izjavo prejšnjih let, in še te izjave so iztrgali iz stavkov raznih pisem. Vsa komedija je taka, da jo obsoja novinstvo vse Evrope, in na posled so začeli opominjati srbsko vladu tudi listi, ki veljajo za glasila našega zvanjega ministerstva. Vlado svaré, naj se ne prenagli, ker nanjo pada vsa in velika odgovornost, ako bi pričeli nemiri v Srbiji. Vidi se torej, da podlost Milanovega terorizma in krutosti je takó obče znana in obsojena, da ga zapuščajo celó po tistih novinah, od koder je poprej dobival vsakatero moralne pomoči. Ruski in drugi listi zahtevajo izgnanje Milana iz Srbije, in srbski mladi izseljenci žugajo, da napravijo vstajo v Srbiji, ako se ne zapodi Milan iz kraljevine. Brošure, ki so se pisale proti Milanu, so pisali ne zatoženi radikalci, temveč mladi Srbi, ki živé na Švičarskem in drugod. Takó tli pod nogami tistemu Milanu, ki hoče uničiti nedolžne, plemenite srbske voditelje in rodoljube.

Preki sod je silno ostre obsodbe izjavil: Knežević je obsojen na smrt, in je bil takoj ustreljen. Ranko Tajić naj bi se tudi ustrelil, ali on je sedaj v Črni Gori. 11 zatožencev je obsojenih na 20 let težke ječe s težkimi verigami; 5 jih je kot sokrivih obsojenih na 5 let ječe. Kosta Tavšanovic, bivši minister, je radi žaljenja veličestva obsojen na 9 let ječe. Med temi, ki so obsojeni na 5 let, je tudi Pasić, no njega je kralj takoj pomilostil; Pasić pa se v zahvali jako ponižuje pred Milanom in Obrenoviči. Ves civilizovani svet strmi nad predrznostjo prekega soda, da se je tako udal Milanovi krvoločnosti. Vsa pravda je bila pravo sleparstvo, in o tem bode Evropa še govorila, in Rusija ne bode poslednja, ki izreče svojo sodbo o predrznosti Milanovi.

Črna Gora. Knez Nikolaj I. s kneginjo in knezičem Mirkotom so se pripeljali v Carjigrad obiskat sultana ravno v dan spomina nastopa poslednjega na prestol. Obiskal je knez sultana iz hvaležnosti, da so neprestano prijateljski odnošaji med Turčijo in Črno Goro. Knez je bil izredno prijazen in bliščobno sprejet od sultana, kateri mu je bil poslal svojo ladijo do Bara. Odičil je kneza z redom Iftikar, ki se podeljuje kot red slave jako redko, potem kneginjo Mileno z redom Šelakat, in odličeni so tudi knezič Mirko in visoka črnogorska uradnik Buković in Bakić. Knez je obiskal in potem sprejel poslanike in diplomate raznih držav, je obiskal vesoljnega patrijarha itd. Na povratu je obiskal kralja grškega, da se zahvali, da je ta poslal na svatbo prestolonaslednika Danila svojega sina.

Pisali so mnogo tudi o polit. pomenu te poti kneza Nikolaja in omenjali celó, da mu sultan podeli na mejnikih nekoliko sveta. To pa, kakor se kaže, so samo goverice. Razpravljali so tudi, da slovanske

države na Balkanu hočejo s Turčijo stopiti v federativno zvezo. No vse to so govorice, ker jim doslej ne odgovarja nič dejanskega. Polit. pomena pa je vendar ta poset; kajti prošlost ni taka, da bi Slovani mogli hvaliti Turčijo, kakor jo hvali črnogorsko vladno glasilo, in je v resnici tužno, da se ne more prodreti drugače. A če pomislimo, da je lani šel celó mogočni Viljem II. v Carjigrad laskat se sultanu, za kar dobiva v Mali Aziji in drugod od Turčije danes še ne proračunljivih dobičkov, moremo razlagati si tudi analogno postopanje slovanske državnice in slovanskih diplomatov. In ti imajo mnogo več opravičenih vzrokov, iskati polit. dobičkov v Turčiji, nego pa Nemčija. Balkan je pripadal Slovanom pred 500 leti: zanj so pozneje še do danes kri prelivali; kakó bi ne bili toliko modri, da bi vsaj nekaj zopet pridobili, kar je bilo njih in pripada njim. — Omenjamo še, da so na Cetinju kaj slovesno praznovali dan sultanovega nastopa na Carjigrajski prestol.

V Srbiji črnijo in obrekujejo Črno Goro in njene gospodarja; a tu molčé, se ne zmenijo za Milanov srd in veternejstvo mladega kralja. Knez Nikolaj I. gre svoje poti, in doslej so bile te srečne. Protislovanska politika pa posmehljivo piše in govori o državici črnogorski, analogno, kakor o slovanskih avstro-ogerskih narodih.

Bolgarsko. Knez Ferdinand je bil na Dunaju oficijalno sprejet in s tem priznan kot knez. Doslej je bil na Dunajskem dvoru v nemilosti; sedaj ga je cesar sprejel in mu vrnil poset. Kaže se, da zavladajo zopet prijateljski odnošaji med Avstro-Ogersko in Bolgarsko. Dežela je uže dalj časa v finančnih stiskah, ker sov prejšnjih letih preveč in prenaglomla trosili za železnice in druge potrebe. Zato skuša sedanja vlada varčiti in nalagati — novih davkov.

Francija. Dne 9. sept. so v Rennu (Rennes) vojaški sodniki v novo obsodili znanega židovskega stotnika Dreyfusa. Med 7 sodniki je glasovalo njih 5, da je kriv veleizdajstva, in le 2 sta dala glas njemu na dobro. Vsled obsodbe bi prišel Dreyfus na 10 let v ječo in ne več na takó zv. Hudičev ostrov, kjer je moral prebiti nekaj let od l. 1894. Obsodba je milejša, in sodišče je to izrecno naglasilo. Kljub temu Židovstvo ni zadovoljno, ker je pričakovalo, da, celó bez ovinkov zahtevalo oprosteno. Zagovornika sta bila znani Labori in Demange. Židovstvo pa uže zopet žuga, da bode izpodkopovalo ne le državo, temveč tudi Pariško razstavo l. 1900. Židovstvo bode rilo, a samo bode gledalo, da bode imelo od Francije gmotne dobičke, kakor doslej. Predsednik republike Loubet, ministerstvo Waldeck-Rousseau-vo, v katerem sedi vojni minister židovske krvi, Gallifet, zapiranje protirevizionistov, zlasti pa antisemitskih načelnikov, izbranje posebnih členov vojaškega sodišča, omejevanje novega preiskovanja, židovsko lažno razpravljanje, vse to ni nič pomagalo; toliko je bilo sodnikom vendar jasno, da niso mogli zanikati krivde, in tudi tista 2, ki sta glasovala za oprosteno, sta ponajveč dvomila o gotovosti, ne pa o verjetnosti, ker sta imela dovolj snovij pred seboj. No Francija bode še nadalje trpela, ker je t-kom 30 let in še od Napoleona III. Židovstvo prid. bilo preveč vpliva v državi, zlasti pa v sedanji republiki. Soubet je Dreyfusa pomilostil, in on je milost sprejel.

Za Slovane je Dreyfusova aféra jako važen dogodek in poseben primer, da bi premišljevali o lastni usodi. kolikor je in utegne biti pod židovskim vplivom. Francija je gmotno in duševno razvita, in le korupcija posebnih sredstev gmotnih in duševnih more se braniti, kakor malo kaka druga država. In vendar ima toliko opraviti s silo Židovstva, da je v opasnosti podleči. Kaj bi se zgodilo s kako slovansko državo ali slovanskim narodom, ko bi ga napadalo Židovstvo takó, kakor se godi franc. narodu? Kje imajo Slovani takih močij, tako ročnost, da bi se branili? Slovani imajo najtehtnejših vzrokov, da premišlujejo postopanje Židovstva gledé Francije; oni so v večji opasnosti uže sedaj, nego Francozi.

Iz novin.

»Agr. Tagbl.« poroča, da nadškof Rajčević ni uspel s prosledovanjem glagolske maše; rimska kurija hoče štiti narodu, kar je sam hranil mnogo vekov.

V Petrograjskem poljskem »Kraju« presoja poljski konservativec odnošaje poljskega kluba k Čehom. Ob koaliciji so bili Poljaki stopili v zvezo z Nemci, in to jih je mnogo stalo. Kljub temu se v listu »Slowo polskie« deluje neprestano za zopetno pridruženje Poljakov k nemški levici. »Še tužiš pa je, da nihče ne odgovori z jednako silnim strelihom na strele, ki padajo s te strani.« S poljske strani se niso še podali realni dokazi o potrebi zveze s Čehi. V tem pogledu se govoré samo prazne besede, bez odkritosrčnosti, po kopitu zastarele diplomacije. Če je narod zrel, je treba z njim govoriti odkrito. Bati se je treba, da poljski klub prične zopet protislovansko politiko. — No, to je dovolj, češka gospoda, ki je neutrudna v zagovarjanju češko-poljske zveze, se sedaj uže sama boji, da jo krenejo poljski plemiči na staro protislovansko pot.

Književnost.

Izvestja Muzejskega društva za Kranjsko. Urejuje Ant. Koblar. Letnik IX. Seš. 4. Vsebina: 1. Simon Rutar: Rimska cesta »Aquila-Siscia« (Konec). — V. Steska: Kranjska Marijina božja pota pred 200 leti. 3. Janko Barle: Slovenci duhovniki v zagrebški škofiji (Konec). 4. L. P. Sostro-Oesterberg. — Mali zapiski: 1. J. Vrhovnik: Slikar Herrlein ilustrator slovenske knjige. 2. A. K. Krst Turkov v Ljubljani. 3. A. K. Pogled na novo slovansko znanstveno slovstvo. 4. A. K.: Star urbar v ljubljanskem kapitelskem arhivu. 5. A. K.: Cerkev sv. Petra v Dvoru pri Polhovem Gradcu. — Člani »Muz. društva«, ki plačajo 3 gld. na leto, dobé »Izvestja« in »Mittheilungen« brezplačno; letniku samih »Izv.« je cena 2 gld. To izdanje iskreno priporočamo izsledovalcem slovanske, tu specijalno slovenske zgodovine. »Izv.« imajo vrlih večjih sotrudnikov, ki v resnici razkopujejo ledino slovenske prošlosti.

»Vinjete«. Ivan Cankar. Založil L. Schwentner v Ljubljani. Str. 325. Cena 1:80 gld., po pošti 1:90 gld. Lep tisk, izvršen v »Narodni tiskarni« v Ljubljani. »Vinjete« je v tej knjigi velika vrsta. Knjiga je ravno došla, radi tega je ne moremo pre-ojati. **Slovenka.** Glasilo slovenskega ženstva. Izhaja v Trstu uže III. leto pod uredništvom dobro znane, jako marljive, pisateljice

Márice. Okolo lista je zbrala lepo število sotrudnic in tudi sotrudnikov. List budi in poučuje slovensko ženstvo v narodnem in slovanskem duhu. V to pomaga sosebno dejstvo, da urednica čita kaj rada tudi rusko slovstvo v izvirnikih. »Slovenka« stoji na leto 3 gld., za naročnike »Edinosti« le 2 gld. Naročnina se pošilja upravnistvu »Edinosti« v Trst (ul. Molin Piccolo 3).

Sjezd slovanských novinářův v Praze. Uspořádal sjezdový výbor. V Praze 1899. Nákladem sjezdového výboru. V komisi knihupectví Fr. Hovorky. 110 vel. str. Poroča natanko, kakó se je vršil I. shod slovanských novinářev. Poročila o novinstvu pojedinih slovanských narodov in resolucije shoda se podajajo v celoti. Le poročilo o posamičnih nasvetih so opustili, ne vemo, iz katerega vzroka, morebiti radi tega, ker jih bode poševal II. shod v Krakovu. Nadalje so tiskane tudi napitnice na novinarskem banketu in nekoliko posnetkov iz poročil nekaterih slovanskih listov o tem shodu. Knjižica je vredna, da si jo oskrbé zlasti novinarji in morebiti tudi drugi politiki slovanski.

Луча. Книжечка лист друштва „Горскій Вѣстникъ“. За јули и август. V vsaki št. obseza mnogo umetnih in narodnih pesnj, razprav in poučnih spisov. Stoji za Avstro-Ogersko samo 2 gld. Slovenci, ki hočejo cenó čitati v čisti, lepi srbsčini, naj se naročajo na ta list, ki izhaja na Cetinju. — Jednako priporočila vreden je mesečnik srbski „Просвѣта“, list za crkvu in školu. ki ga izdaje črnogorsko ministerstvo prosvete in cerkovnih poslov. Izhaja na Cetinju in stoji zunaj Črne Gore 3 gld.

Наука. Ноябрь и Декабрь. 1898. Содержание: Добродѣтели храмования. — Графъ М. Н. Муравьевъ. — Фр. Палацкий. — Въ виду 100-лѣтней годовщины дня рождения А. С. Пушкина. — Равноправность языковъ въ Буковинѣ. — Честныя государи. — Всячина. Itd., itd. — List se je zapoznil radi bolezni urednika D. M. Kozarišćuka, ki drugače izdaje izborno pisano »Nauko« vsak mesec. Stoji na leto 5 gld., na pol leta 2 60 gld. Naročnina se pošilja: Administration der „Nauka“ in Wien, VIII./2. Alserstrasse 39. Mi bi „Nauko“ priporočali ne le svečenikom slovenskim, temveč tudi tistim Slovanom, ki se bavijo s posojilnicami. Urednik je strokovnjak, globok mislilec in organizator v tem pogledu ter ima velikih zaslug za posojilnice in v obče za zadruge pri Čehih in Malorusih. On je strog pri snovanju posojilnic, ki po njem dobivajo taka pravila, da takih zavodov ne doseže — polom! Zato mu tudi jako zaupajo. V „Nauki“ pa urednik leta in leta razpravlja jako jasno vsa zadružna, specialno vprašanja običajnih posojilnic.

Житіе св. Меодія и похвальное слово св. Кириллу и Меодію по списку XII. в. Лавровъ. Москва 1899 г.

Русскій языкъ въ его нарѣчяхъ и говорахъ. Велико-русское нарѣчіе. Симонъ. С.-Пб. 1899 г.

Изъ славянскихъ рукописей. Тексты и замѣтки. Яценевскій. Москва. 1898.

Všeobecný slovník právní. Urejuje in izdava dr. Fr. X. Veselý. V Prazi. To veliko, učenodelo se (bliža koncu in je dospelo uže do 87. in 80. zvečka v vel. 8°. Výrok porotců — Zákonu amortisační. Ta dvojici zv. stoji 1 eld. Slovanskim juristom je to izdanje posebe potrebno.

Живая Стрина. Периодическое изданіе отдѣльной этнографіи Императорскаго русскаго географическаго Общества подъ редакціею Предѣдательствующаго овъ отдѣленіи этнографіи В. И. Ламанскаго. вып. II. Годъ IX. С.-Петербургъ 1899. 283 стр. цѣна 1 50 руб. — Отвлеченіе: Расказы изъ жизни Палѣхъ Жидринскаго Полѣсья. (Окончаніе). В. Н. Добровольскаго. — Матеріалы для словаря тунгусскихъ нарѣчій. Сообщ. студ. Ив. Скурлатова. — И. Т. д. Критика і библиографія. — Сибѣль. — Tudi ta knjiga ima mnogo razprav izsledovanja žive starine, potem kritike o raznih slovanskih izdanjih.

Хиновое Слов, месечник, ki izhaja v Levovu, je s 6. št. završilo svoje I. poluleťe. V tej št. prinaša več pesnj in razprav. Govori o gališko-ruski šoli, o narodni literaturi, poroča dalje o Puškinovih slavnostih itd. Stoji na leto 6 gld., za 1/2. 3 1/2 gld. Naročnina se pošilja v Levov, ul. Gausnera, 18.

Naročnikom „Slov Sveta“. Kakor smo naznanili v 14. štev., je današnja, 15. štev., »Sl. Sveta« poslednja v tekočem letu, če ne zadnja v obče. Naročnina za vse letošnje številke znaša 3 gld. 13 kr., in za tiste, ki plačujejo po 4 gld. na leto, le 2 50 gld. Kdor je doslej plačal za tri četrtine ali vse leto, dobi preostanek nazaj ali v denarju ali pa s tem, da se mu bode pošiljal list »Slavisches Echo« za dotični znesek. Kdor pa je naročen in je uže plačal na »Slav. Echo«, bode dobival ta list toliko časa, za kolikor znaša preostanek. Seveda le tedaj, če je taka določitev dotičnim naročnikom po volji.

Ob tej priliki prosimo vljudno, da sedaj poravnajo naročnino vsi tisti, kateri, so zaostali ž njo več ali manj časa. Čakali bomo do konca septembra t. l. Kdor bi ne plačal dotlej, dobi od sodišča opomin; želimo pa, da bi tega ne bilo treba pri nikomur.

Naša prošnja velja tudi tistim, ki so v svoj čas ustavili dohajanje lista, ne da bi bili z nami na čistem. Več je takih gospodov, ki se niso niti opravičili in so se kar umaknuli. Pisani in ponavljani opomini v priporočenih pismih niso nič izdali; gospodje se niso niti odzvali. Taki naročniki so nam gmotno škodovali, in naposled nam ne ostaje drugega, kakor potom sodišča iskati, kar nam gre, in kar je nam tikalo pravočasno. Moramo izjaviti, da nekateri so bili toliko impertinentni, da so se izgovarjali, češ, zakaj smo jim pošiljali list nadalje, in med njimi so še taki, ki so pismeno obečali, pozneje poravnati naročnino.

Značilno pa je za nekatere gospode, ki tako postopajo, da sedé v javnih raznih službah, kjer je potreben značaj poštenja. S takimi gospodi smo doživeli toliko neugodnega, da bi bilo primerno, posebe in javno ožigosati jih. Mi smo se opirali na naobraženost in poštenost; zato smo imeli potrpljenje. To zaupanje pa se nam slabo plačuje, in ker je taka nemarnost nekaj madež, kjer bi se ne smel nahajati, ga tu v javnosti šibamo, dasi nam je jako neprijetno. Dotična nemarna gospoda, kolikor jo moremo doseči naj pripiše sama sebi, da bode sedaj sodišče terjalo od nje to, kar nam ni hotela dati po dolžnosti.

Velika večina naročnikov pa je vestno takó ali takó poravnala naročnino, takó da smo imeli lep posel ž njo. Takim naročnikom, ki so nas podpirali po vesti in dobrohotnosti, se iskreno zahvaljujemo. Kajti ravno oni, in med njimi je tudi nekoliko rodoljubnih naročnic, so omogočili, da smo mogli izdavat toliko časa list, ki je stal nas in naše verne pomočnike mnogo duševnega napora. Ti vestni naročniki so bili tudi naša nprstvena podpora, in njim je znano, da smo jih bili vedno veseli. Hvala, toplá zahvala jim!

Uredništvo in upravnistvo „Slovanskega Sveta“.

Zahvala in prošnja do uredništva slovanskih listov. Sedaj, ko vsaj začasno pretrgamo izhajanje „Slov. Sveta“, se zahvaljujemo mnogoterim uredništvom, oziroma lastništvom raznih listov, ki so se nam pošiljali v zameno za „Slov. Svet“. Mnogo teh listov stoji na leto 2 krat, 3 krat toliko, kakor „Slov. Svet“, a v tem pogledu vlada vsaj med listi avstro-ogerskih Slovanov nekaka blagotvorna praktična vzajemnost ter se ne gleda po kramarski, koliko stoji ta pa oni list, temveč na potrebe, ki jih imajo slovanska uredništva med seboj. Na to stran se razločujejo

listi avstro-ogerskih Slovanov na pr. tudi od ruskih listov, katerih je le malo, ki umejo tudi praktično ceniti pomen listov avstro-ogerskih Slovanov. No tudi z naše strani smo radi dajali v zameno list, in takó smo poravnali drugod, kar se nam je dajalo gledé na ceno tu pa tam več, nego smo mogli dati mi.

Naša prošnja pa je v tem, da bi se nam večina istih listov pošiljala pa v zameno za „Slavisches Echo“. Ta nemški list je pridobil takoj in še ridobiva vedno več slovanskih listov v zameno, in takó se nadejamo, da poleg teh za nas novih bomo dobivali tudi stare znance pri „Slov. Svetu“.

Tu omenjamo tudi, da so nam raznoteri pisatelji slovanskih narodov pošiljali tudi svoje knjige, ki so tu pa tam jako drage. Tu pa so se odlikovali ruski učenjaki in pisatelji; zato smo mogli mnogo ruskih knjig po avtopsiji omeniti in k njim, če je bilo možno, kaj pripomniti. Jednako so češki založniki gledali, da je „Sl. Svet“ navajal tudi njih izdanja, in so radi tega razna dela pošiljali našemu uredništvu. Slovenci in Hrvatje v tem pogledu niso bili toliko redni; če tega niso stvorili, bila je obča, a tudi škoda založnikov. Slovenskih del načelno nismo omenjali, če nam niso došla.

V „Slav. Echo“ se bode mnogokaj literarnega presojalo; radi tega nam uže tudi od nemške strani pošiljajo razne spise in knjige. Gledé nato želimo, da založniki slovanskih knjig gledajo, da se iste omenijo tudi v novem „Slav. Echo“. Sicer pa si uredništvo po moči tudi samo kupuje tuje in slovanske knjige, o katerih misli, da jih je potreba priporočati iz katerega vzroka koli.

O „Slovanskem Svetu“. Kdor poštevja le nekoliko težave, ki so bile združene z izhajanjem „Slov. Sveta“, nima posebne nadeje, da bi ta list oživel še kedaj. Vendar podajame Slovencem in tistim Jugoslovanom, ki so čitali in podpirali „Slov. Svet“, na predvarek dve misli, ki se nam vsiljujejo na podstavi dovršenih dejstev. Akademski jugoslovanska mladina je nekaterekrat premišljevala, ali bi se ne dal „Sl. Svet“ urediti takó, da bi poleg doslej izvrševanih zadač služil še drugim sedanjim potrebam. Nekateri velikošolci in mlajši naobraženci so še letos namerjali, da bi „Slov. Svet“ povečal svoje predale ter določen prostor vsake številke odmeril doma vzrasli beletristiki takega značaja, radi katerega bi je ne marali drugi leposlovni listi, in to ne morebiti radi nevrednosti, temveč radi bolj modernega, novejšemu znanstvu odgovarjajočega mišljenja. To namero pa so pokopali uže ob porodu. No utegnuli bi priti drugi na isto misel.

Druga misel je pa ta. Mi vidimo, da jugoslovanska akademiška, izrecno hrvatska, srbska in slovenska mladina koprni pomagati svojim narodom z razpravljanjem, recimo, socijalnih in socijalno-ekonomskih vprašanj, v soglasju s sedanjim obćim znanstvenim in praktičnim gibanjem. Radi tega je ta bolj marljiva in duševno gibčna mladina zasnovala si pred par leti in letos ponovila poseben list. Ker so pa taka razpravljanja nova in težavna, dobivajo razmeroma le malo čitateljev, in podjetje se vzdržuje le z žrtvami, ki presežajo gmotne sile podjetne mlade gospode. Take zadače bi laže prevzel list, ki se vzdržuje vsled izpolnjevanja drugih zadač, in mi sami smo mislili več let, da bi razgovarjali se

v „Slov. Svetu“ o tukaj mišljenih vprašanjih, a smo bili doslej zavirani, uresničiti tudi to namero. Jugoslovanski velikošolci in uže izšolani gospodje naj premišlujejo, ali bi se ne dal njih cilj dosežati takim potóm, da bi jim odmerjal „Slov. Svet“ primeren prostor za uresničenje namenov, ki se drugače težavno dosežajo v ločenem, samostalnem listu.

Mlada gospoda ima s tem podar povod, premišljevat o možnosti pomnoženja zadač, ki bi jih dobil „Slov. Svet“. Lastnik in dosedanj urednik „Sl. Sveta“ bi imel s takim delom pomočnike in prevzel bi morebiti le vodstvo tudi za socijalno-ekonomični del lista, polnili bi pa ta del gospodje sami. Tak pomnožen program bi ne presežal znanja našega urednika, v tem ko bi n. pr. za beletristiko, kakor so jo namerjali nekateri slovenski mladi pisatelji, nalagal drugim vso odgovornost, kolikor bi se ne dostajala znanstvenih in filozofskih, v proizvodih vključenih principov.

Te vrstice smo napisali ne le radi stvari, temveč tudi radi tistih, ki obžalujejo, da „Slov. Svet“ sedaj preneha začasno ali pa za vselej.

Uredništvo „Slov. Sveta“.

Upravništvo „Slov. Sveta“

ima na prodaj po nekoliko letnikov tega lista vseh let. Oddaje jih s poštino vred po 2 gld.; za leto 1896 le za 1.25 gld in za leto 1897 za 1.75 gld. V prvih letnikih je več obširnih kritičnih razprav o gregorijanskem kalendarju, o zgodovini rimskega obreda, in te razprave so vredne, da jih uvažuje katoliško svećeništvo, ker v obće ne dobi v takó kratkem kritičnem pregledu silno zanimivih in instruktivnih, genetično razpravljanjih snovij. — Mlajšemu naraščaju pa morejo tudi prvi letniki „Slov. Sveta“ dobro služiti v pouk, ker so v njem članki in razprave, ki sežajo do jedra glavnim političnim vprašanjem, važnim zlasti za avstro-ogerske Slovane. V „ruskih drobtinica“ n pr je nakopičeno mnogo tudi literaturnih opomenj in kritik, in mnogokako knjigo si more kdo naročiti po navodu istih beležek. Tudi če kdo prečita samo jeden letnik, ki ni še čital „Slovanskega Sveta“, pridobi mnogo tega, kar je potrebno znati o Slovanstvu in se posebno tudi o politiki v Avstro-Ogerski. — Nadalje ima isto upravništvo na prodaj Levstikovega „Martina Krpana“ v ruskem prevodu slovenskega rojaka, ruskega profesorja M. Hostnika, snopič po 15 kr. Mladina, ki si more danes pomagati s Hostnikovim ruskim slovarjem, si pridobi uže samo s tem prevodom lepih svojstev ruskega jezika. Srednješolcem ugaja skupna naročba na ta prevod. — Tudi „Rusko pravopisanje za učeče se“, katero je Slovencem preložil dr. Jenko, je možno še dobiti po 10 kr. zvezek. — Knjižica „Naši knjižni grehi“ kaže na mnogo napak v današnji slovenščini; spisal jo je za „Slov. Svet“ M. Hostnik, in se sedaj oddaje odtis po 12 kr.

Upravništvo „Slov. Sveta“ ima tudi več slovanskih listov od poslednjih let; moglo bi kak letnik ali skupino števil oddati prav po ceni. Komur je mari zato, naj popraša, morebiti se mu ustreže po godu

„SLOVANSKI SVET“ izhaja v 10. in 25. dan vsakega meseca, in sicer na 16 straneh. Stoji za vse leto gld. 5, pol leta gld. 2.50, četvrt leta gld. 1.25. — Za učitelje, učiteljice in dijake za vse leto 4, za pol leta 2 in za četvrt leta 1 gld. — Posamične številke se razpošiljajo po 20 kr. — Zunaj Avstro-Ogerske na leto 6 gld. 50 kr. — Inserate sprejema upravništvo. — Naročnin, reklamacije in vsakovrstna pisma naj se pošiljajo F. Podgorniku na Dunaj (Wien). IX., Eisengasse Nr. 13.